

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS

ESIMENE OSAKOND

KOHTUASI RUMMI vs. EESTI

(Kaebus nr 63362/09)

KOHTUOTSUS

STRASBOURG

15. jaanuar 2015. a

*Käesolev kohtuotsus jõustub konventsiooni artikli 44 lõikes 2 sätestatud tingimustel.
Kohtuotsust võidakse keeliliselt toimetada.*

Kohtuasjas Rummi vs. Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (esimene osakond) kojana, kuhu kuuluvad

esimees Isabelle Berro-Lefèvre,

kohtunikud Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse,

ja *osakonna sekretär* Søren Nielsen,

olles pidanud nõu kinnisel istungil 16. detsembril 2014,

tegi nimetatud kuupäeval järgmise otsuse.

MENETLUSE KÄIK

1. Kohtuasi põhineb Eesti kodaniku Karol Rummi (edaspidi „kaebaja”) 22. novembril 2009 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „konventsioon”) artikli 34 alusel kohtule Eesti Vabariigi vastu esitatud kaebusel (nr 63362/09).

2. Kaebajat esindas M. Susi. Eesti Vabariiki (edaspidi „riik”) esindas M. Kuurberg Välisministeeriumist.

3. Kaebaja väitis, et tema surnud abikaasa vara konfiskeerimine rikkus tema õigust õiglasele kohtumenetlusele ja vara segamatu kasutamise õigust ning et menetlus kestis ebamõistlikult kaua ja tema käsutuses ei olnud ühtki tõhusat õiguskaitsevahendit selle heastamiseks.

4. 19. detsembril 2012 edastati kaebus riigile.

ASJAOLUD**I. KOHTUASJA ASJAOLUD**

5. Kaebaja on sündinud 1962. aastal ja elab Harjumaal. Ta on R.-i lesk.

6. 20. veebruaril 2001 üritas M. tuua Eestisse salakaubana 105 kg jäätmeid, mis sisaldasid väärismetalle. Jäätmed olid peidetud tema auto kütusepaaki. Kuid see avastati piiril ja Eesti ametivõimud arestisid jäätmed. M. võeti vahi alla. Salakaubaveo korraldamises kahtlustatav J. põgenes Venemaale.

7. Uurimisasutus palus geoloogiaekspertidelt R.-ilt eksperdiarvamust jäätmetes sisalduvate väärismetallide kohta. 1. märtsi 2001. aasta eksperdiarvamuse kohaselt oli väärismetallide väärtus 19 620,90 krooni (umbes 1254 eurot). See ületas kriminaalõiguses määratletud olulise ulatuse alampiiri. P., kellel olid nähtavasti teatud huvid mängus, võttis R.-iga ühendust ja palus tal koostada teine eksperdiarvamus, mille kohaselt oleks metallide väärtus väiksem. R. koostaski 6. märtsil 2001 uue arvamuse, mille kohaselt oli arestitud metallide

RUMMI vs. EESTI KOHTUOTSUS

väärtus 13 356 krooni (854 eurot), mis jäi allapoole määratletud olulist ulatust. Väheomas kui olulises ulatuses salakaubavedu ei olnud kuritegu, vaid väärtegu. P. üritas vahendaja kaudu esitada asjaga tegelevale ametnikule koos altkäemaksuga uue eksperdiarvamuse. Kuid raha ja teise eksperdiarvamuse üleandmisel võeti vahendaja kinni.

8. 11. märtsil 2001 võeti R. vahi alla. Tema elu- ja hiljem ka töökoht otsiti läbi. Seal võeti ära suures koguses väärismetalle sisaldavaid erinevaid aineid ja puhtaid väärismetalle, sealhulgas 150 kilogrammi hõbedat, üks kilogramm kulda, kolmkümmend üks hõbekangi, viis briljanti ja kaheksateist hõbedavärvi lusikat.

9. 12. märtsil 2001 sooritas R. kinnipidamisasutuses enesetapu. Ta viidi kliinilise surma seisundis haiglasse, kus ta 17. märtsil 2001 suri.

10. Kohtutoimikus on kaks politsei otsust kriminaalmenetluse lõpetamise kohta R.-i suhtes.

11. 27. märtsi 2001 otsuses kirjeldati eespool nimetatud olukorda, sealhulgas asjaolu, et R. oli koostanud kaks eksperdiarvamust. Sellest järeldati, et ta oli teadlikult andnud vale eksperdiarvamuse ja pannud seega toime kriminaalkoodeksi § 175 lg 1 alusel kvalifitseeritava süüteo. Kriminaalmenetlus tema suhtes lõpetati isiku surma tõttu.

12. 9. aprillil 2001 otsuses nenditi esiteks, et kaebaja oli pannud toime KrK § 175 lg 1 alusel kvalifitseeritava süüteo.

13. Teiseks oli otsuses kirjas, et tuvastati, et alates 1995. aastast oli R. andnud mitteametlikke eksperdiarvamusi väärismetalle sisaldavate ainete kohta. Kuna ta teadis, et selliseid aineid Eestis ei leidu ja et neid tuuakse salakaubana Venemaalt, oli ta kaasaaitajana pannud toime salakaubaveona kvalifitseeritava süüteo (KrK § 76 lg 3 p 2 koostoimes § 17 lg-ga 6).

14. Kolmandaks sisaldas otsus hõbedat, kulla ja briljantide kohta järgmist:

„[R.-i] elu- ja töökoha läbiotsimisel leiti suurel hulgal puhtaid väärismetalle ([umbes] 150 kg hõbegraanuleid, 31 hõbekangi, [umbes] 1 kg kulda, viis briljanti) [ja] teisi väärismetallist esemeid, mis viitavad elanikkonnalt esemete kokkuostule ning [samuti leiti] väärismetalle sisaldavaid aineid, mis sarnanesid [M.-i] auto peidukohast avastatud ainega. Seega saab järeldada, et [R.] osales väärismetalle sisaldavate ainete salakaubaveoga kui kaasaaitaja, kes teostas ainetele analüüse ja tõenäoline, et tegeles ka väärismetalle sisaldavate ainete kokkuostmise, puhastamise ning turustamisega. Vastavalt rahandusministri 29. juuli 1994 määrusele nr 142 võivad väärismetallesemeid, väärismetallimurdu ja vääriskive kokku osta ja ümber sulatada vaid juriidilised isikud, kelle kokkuostupunkt on registreeritud Eesti Proovikojas ja kes omavad tegevuslitsentsi väärismetallide ja vääriskivide ning neid sisaldavate esemete ostuks. Seega pani [R.], omamata nõutud litsentse rikkus metallide kokkuostu eeskirju suures ulatuses, millega pani toime KrK § 152³ lg 3 alusel kvalifitseeritava kuriteo.

[R.-i] ametlik sissetulek maksuametile deklareeritu järgi oli 2000. aastal pärast tulumaksu mahaarvestamist 18 564 [krooni] [1186 eurot], mis viitab sellele, et seaduslikul teel ta sellist hulka väärismetalle omandada ei võinud. Samuti ei tea esemete päritolu [R.-i] abikaasa [kaebaja].

Samas puuduvad võimalused täiendavate tõendite hankimiseks [R.-i] kuritegude tuvastamisel, kuna pärast kahtlustatavana kinnipidamist [---] tegi [ta] enesetapu [---]”.

15. R.-i surma tõttu otsustas uurija kriminaalmenetluse KrK § 175 lg 1, § 76 lg 3 p 2 koostoimes § 17 lg-ga 6 ja § 152³ lg 3 alusel R.-i surma tõttu lõpetada. R.-i elu- ja töökohast leitud väärismetallid ja väärismetalle sisaldavad ained anti politseile hoiule, kuna nende seaduslikku valdajat ei suudetud tuvastada ja ei olnud selge, kellele need kuuluvad.

16. 9. aprilli 2001 määrusega tunnistas politsei autost (vt punkti 6 eespool) ning kaebaja elu- ja töökohast (vt punkti 8 eespool) äravõetud ained ja esemed asitõenditeks ning otsustati, et need antakse politseile hoiule. Asitõendid kontrolliti üle samal päeval.

17. 10. mail 2001 saatis kaebaja politseile päringu oma abikaasa R.-i surma kohta ajal, mil ta oli politseis vahi all, süüdistuste kohta R.-i vastu ja esemete, mis ei olnud haruldane muld, näiteks hõbegranaadid, briljandid, kuld ja hõbekangid, mis olid läbiotsimise käigus ära võetud, tagastamise kohta.

18. 28. mail 2001 vastas politsei, et äravõetud esemete tagastamise otsustab juhtivuurija pärast esemete päritolu kindlakstegemist.

19. Vahepeal, 14. mail 2001, tellis politsei äravõetud ainete ekspertiisi. 22. mail 2001 valminud eksperdiarvamuse järgi sisaldasid analüüsitud pakid galvaanilist muda, millest saab spetsiaalse tehnoloogia ja varustuse abil metalle eraldada. Mõned proovid sisaldasid väärismetalle.

20. 16. augustil 2001 notari välja antud seadusjärgse pärimise tunnistuse kohaselt olid kaebaja ja tema kaks poega R.-i pärijad, kellest igauks päris ühe kolmandiku R.-i varast.

21. Eksperdiarvamus ülejäänud R.-i elu- ja töökohast ära võetud esemete ja ainete kohta telliti 21. septembril 2001. 5. novembril 2001 esitatud eksperdiarvamuse järgi olid mõned analüüsitud ained galvaanilised jäätmed, mida Eestis ei teki, ja mõned proovid sisaldasid väärismetalle, mis olid tõenäoliselt ostetud rahva käest.

22. Vahepeal, 27. septembril 2001, kuulati K., R.-i kolleeg, tunnistajana üle. K. ütles, et nad tegid aastas umbes 500 ekspertiisi, ametlikke analüüse oli aastas umbes kümme. Ta kirjeldas pulbrit ja „muda“, mille sisaldust nad olid analüüsinud. „Muda“ oli arvatavasti nikli tootmise kõrvalprodukt, seda toodi Venemaalt. Nende laboratooriumis ei olnud vajalikku varustust väärismetallide mudast eraldamiseks, nad said vaid selle sisaldust analüüsida. K. avaldas üksikasju isikute, kellele ta oli ekspertiiside tulemused edastanud, kohta. K. sõnul oli R. ostnud enda raha eest laboratooriumisse varustust, mille väärtus oli umbes 500 000 krooni (32 000 eurot). K. kahtlustas, et analüüse tehes oli R. seotud millegi ebaseaduslikuga ja et ta sai selle eest ka raha. Ta viitas R.-i uutele autodele ja majaehitusele, mida ta ei oleks oma palgast saanud endale lubada. K. sõnul olid nende töökohas olevalt lauvalt võetud ained ja esemed proovid, mida nad olid uurinud. K. ei osanud öelda midagi R.-i kapist ja lukustatud sahtlist leitud esemete päritolu kohta.

23. 10. oktoobril 2001 kuulati kaebaja tunnistajana üle. Politsei koostatud ülekuulamisprotokolli kohaselt ütles kaebaja, et ta ei tea midagi nende garaazist ja elukohast ära võetud esemete kohta. Need esemed oli muretsenud R., kes paigutas oma raha väärismetallidesse, kuna ta nähtavasti ei usaldanud pangakontosid. Briljantide kohta ei osanud ta ka midagi öelda, sarnaselt teiste ainete ja esemetega oli need hankinud R. Perekonna rahaasjadega tegeles R., kaebaja isegi ei teadnud, kui suur oli R.-i palk.

24. 25. juulil 2002 taotles politsei Narva Linnakohtult kriminaalasjas asitõendiks tunnistatud esemete ja ainete konfiskeerimist. Läbiotsimise käigus R.-i elu- ja töökohast võetud esemete ja ainete kohta märgiti järgmist:

„[R.-i] kodus ja töökohas 9. aprillil 2001 tehtud läbiotsimise käigus leitud esemed ja ained tunnistati asitõenditeks (II kd, lk 154–172), kuna see vara oli saadud kuriteoga. Kriminaalmenetluses [R.-i] sissetuleku kohta kogutud informatsioon (II kd, lk 179–180 ja 182–183) ja [R.-i] kolleegi [K.] ütlused

RUMMI vs. EESTI KOHTUOTSUS

viitavad sellele ehk [asjaolule], et vara saadi kuriteoga. [R.-i] abikaasa, [kaebaja], ei osanud läbiotsimise käigus ära võetud esemete ja ainete kohta selgitusi anda (II kd, lk 185).

Eeltoodut arvesse võttes on otstarbekas taotleda, et kohus konfiskeeriks eespool nimetatud tõendid ehk kuriteoga saadud vara, mis on füüsilistele isikutele väärismetallide ja vääriskivide ning nendest valmistatud toodete sisse- ja väljaveo korra alusel keelatud (I kd, lk 49–51).”

25. 19. augustil 2002 kinnitas Narva Prokuratuur süüdistusakti. Selles märgiti, et R.-ilt võetud tõendid on politsei hoidlas. 22. augustil 2002 anti M. ja J. kohtu alla.

26. 20. jaanuaril 2004 mõistis Narva Linnakohus M.-i süüdi keelatud kauba salakaubaveo katses. J. mõisteti süüdi kaasaaitajana. Kohtuotsuses viidati anonüümsete tunnistajate ütlustele, mille kohaselt oli J. juba aastaid toonud salakaubana Eestisse väärismetalle sisaldavaid aineid. Nende ainete proove analüüsiti R.-i laboratooriumis. R.-ilt ära võetud esemete üle ei otsustatud. Apellatsioonimenetluses J.-i kaitsja L. neid esemeid ei maininud.

27. 14. aprillil 2004 tühistas Viru Ringkonnakohus ebapiisava põhjendatuse tõttu linnakohtu otsuse. Ringkonnakohus märkis muu hulgas, et anonüümseid tunnistajaid ei oldud kohtuistungil üle kuulatud ja nende ütlused olid üldist laadi. Samuti märkis kohus, et linnakohus oleks pidanud näitama, kuidas toimida asitõendite ja muude äravõetud esemetega. Asi saadeti tagasi esimese astme kohtusse uueks läbivaatamiseks.

28. Vahepeal, 11. märtsil 2004, tegi kaebaja taas kord järelepärimise kõnealuste esemete tagastamise kohta. 15. aprillil 2004 vastas politsei, et need esemed kuuluvad asitõenditena kriminaalasja juurde ja tõendite suhtes võetavate meetmete üle otsustab kohtunik.

29. 10. märtsil 2009 toimunud Viru Maakohtu istungil taotles prokurör M.-i ja J.-i süüdistuses kriminaalmenetluse lõpetamist kriminaalmenetluse koodeksi § 168¹ alusel avaliku menetlushuvi puudumise tõttu. Süüdistatavad olid sellega nõus. Prokurör palus kohtul R.-i elu- ja töökohast ära võetud ained ja metallid konfiskeerida. J.-i kaitsja L. leidis, et oleks parem, kui viimane küsimus jäetaks lahendamata, kuna kaebaja võib nende suhtes oma õigusi esitada.

30. 17. märtsil 2009 rahuldaski Viru Maakohus taotluse ja lõpetas menetluse, leides, et menetluse jätkamiseks puudub avalik huvi. Kohus mõistis M.-ilt ja J.-ilt välja menetluskulud ja kindla summa riigituludesse. R.-i elu- ja töökohast leitud asitõendite küsimuse pidi kohus lahendama eraldi määrusega.

31. 24. märtsil 2009 tegi Viru Maakohus kõnealuste väärismetalle sisaldavate ainete ja puhaste väärismetallide konfiskeerimise määruse. Kohus tugines KrMK § 63 punktile 3, mille kohaselt kuriteo läbi saadud vara, mille seaduslikku valdajat ei tuvastatud, antakse üle riigituludesse. Kohus põhistas konfiskeerimist järgmiselt:

„Kohus, läbi vaadanud kriminaalasja materjalid leiab, et [R.-i] elu- ja töökohalt avastatud väärismetalle sisaldavad ained ning puhtad väärismetallid, mis on hoiul Kaitsepolitsei hoidlas tuleb konfiskeerida ja anda üle riigituludesse.”

Määruse koopia saadeti ka kaebajale.

32. 31. märtsil 2009 parandas Viru Maakohus oma 24. märtsi 2009. aasta määrust ja esitas konfiskeerimisele kuuluvate ainete ja esemete täpse nimekirja.

33. Kaebaja, keda esindas kaitsja L., esitas Viru Maakohtu 24. märtsi 2009. aasta määruse peale määruskaebuse. Ta väitis, et määrus ei ole põhjendatud. Ei ole tuvastatud, et R.-i elu-

RUMMI vs. EESTI KOHTUOTSUS

ja töökohast leitud ained olid saadud kuriteoga. Samuti ei ole tuvastatud, et nende seaduslikku valdajat ei ole tuvastatud. Selge oli vaid see, et kõnealune vara oli R.-i valduses. Ta kaebas ka selle üle, et kohus oli otsustanud tema õiguste üle kirjalikus menetluses teda kaasamata ja ära kuulamata ning et ta oli saanud posti teel vaid maakohtu määruse. Ta väitis, et on R.-i lesk ja pärija koos nende kahe pojaga. Kaebaja taotles maakohtu määruse tühistamist ja asja saatmist maakohtusse uueks läbivaatamiseks.

34. Viru ringkonnaprokuratuur avaldas oma vastuses kaebaja määruskaebusele, et kaebaja ei ole menetlusosaline, mistõttu tuleb tema määruskaebus jätta rahuldamata. Kui ta peab ennast vara seaduslikuks omanikuks, kohaldub KrMK § 62 lg 8¹, mille alusel on erikonfiskeeritud vara puhul, mille seaduslikku valdajat ei tuvastatud, hiljem tuvastatud seaduslikul valdajal erikonfiskeeritud vara realiseerimisest saadud summade eelarvest tagasinõudmise õigus.

35. 25. mail 2009 jättis Tartu Ringkonnakohus kaebaja määruskaebuse kirjalikus menetluses rahuldamata. Kohus märkis, et kaebaja ei ole menetlusosaline. Ta kuulati 10. oktoobril 2001 tunnistajana üle (vt punkti 23 eespool). Maakohtul ei olnud kohustust teda asitõenditega toimimise üle otsustamisele kaasata. Kuid kuna kõnealuse vara konfiskeerimisega rikuti väidetavalt kaebaja õigusi, otsustas ringkonnakohus tema määruskaebuse läbi vaadata.

36. Ringkonnakohus märkis järgmist:

„Ringkonnakohus leiab kriminaalasja materjalidele tuginedes, et [R.-i] elu- ja töökohast leitud ja asitõendiks tunnistatud esemed on kuriteo läbi saadud vara, mille seaduslikku valdajat ei ole tuvastatud.

Kriminaalasja materjalidest nähtuvalt oli küllaldane alus arvata, et [R.] on osalenud salakaubaveos ning seetõttu 11.03.2001 teostati läbiotsimine tema elukohas ja võeti ära 18 nimetust esemeid (II kd lk 147–149). 12.03.2001 teostati läbiotsimine tema töökohas ja võeti ära 34 nimetust esemeid (II kd lk 151–153). Läbiotsimise käigus äravõetud esemetest osa tunnistati asitõendiks ja neid vaadeldi (II kd lk 154–173). Asitõendite osas viidi läbi keemiline ekspertiis (II kd lk 174–178). Ringkonnakohus märgib, et maakohtu 31.03.2009 [---] määruse loetelu vastab asitõendiks tunnistamise 09.04.2001 määruse (II kd lk 154) loetelule.

[R.-i] suhtes 09.04.2001 kriminaalmenetlus KrK §-de 175 lg 1, 17 lg 6 - 76 lg 3 p 2 ja 152³ lg 3 järgi lõpetati seoses tema surmaga (suri 17.03.2001). Seda määrust pole vaidlustatud.

Kriminaalmenetluse lõpetamise määruse kohaselt (II kd lk 191–192) on asitõendiks tunnistatud väärismetallid ja väärismetalle sisaldavad ained saadud kuriteo läbi (KrK § 152³ lg 3) ja nende seaduslikku valdajat ei ole tuvastatud. Eeltoodust tulenevalt taotles uurija 25.07.2002 nimetatud asitõendite osas erikonfiskeerimist, sest tegemist oli kuriteo läbi saadud varaga. Nimetatud taotluses (III kd lk 41–42) on näidatud tõendid, mis kinnitavad, et tegemist on kuriteo läbi saadud varaga. Nendeks tõenditeks on muu hulgas ka tunnistajate [K.] (II kd lk 188–190) ja [kaebaja] (II kd lk 185) ütlused.

Ringkonnakohus märgib, et [kaebaja], kelle huvides käesolev määruskaebus on esitatud, on 10.10.2001 tunnistajana üle kuulatud. Nimetatud ülekuulamisest nähtub, et asjade kohta, mis võeti ära 11.03.2001 läbiotsimise käigus, ei tea ta midagi. Asjade päritolu ta ei tea. Teab, et need oli muretsenud [R.], kes paigutas oma raha väärismetalli. Briljantide kohta ei oska ta midagi öelda, need olid muretsenud [R.-i] poolt. Eeltoodust nähtuvalt ei ole [kaebaja] avaldanud, et ka tal on omandiõigus mõnele asitõendiks tunnistatud esemele või et tegemist oleks nende ühisvaraga.

Kuna leidis tuvastamist, et tegemist oli kuriteo läbi saadud varaga, mille seaduslikku valdajat ei tuvastatud, siis see kuulus konfiskeerimisele, mida ka maakohtu 24.03.2009 määrusega tehti.”

RUMMI vs. EESTI KOHTUOTSUS

37. 14. aprillil 2010 esitas politsei ettevõtte Metrosert proovikojale kõnealusel kriminaalmenetluses kohtumäärusega konfiskeeritud väärismetalle sisaldavad ained ja puhtad väärismetallid. Nimekiri sisaldab ka R.-ilt konfiskeeritud aineid ja väärismetalle.

II. ASJAKOHANE RIIGISISENE ÕIGUS JA KOHTUPRAKTIKA

A. Asjakohane riigisisene õigus

38. 31. augustini 2002 kehtinud kriminaalkoodeksi asjaomased sätted olid sõnastatud järgmiselt:

§ 33. Erikonfiskeerimine

„(1) Kohus võib kohaldada kuriteo toimepanemise vahendi ja riista ning kuriteo läbi omandatud vara erikonfiskeerimist.”

§ 76. Salakaubavedu

„(1) Salakaubaveo, s.o tollikontrollile kuuluva kauba või muu väärtuse olulises ulatuses ebaseadusliku toimetamise eest üle tollipiiri tollikontrolli eest varjatuna või sellest kõrvale hoides või muul pettuslikul viisil – karistatakse rahatrahvi või arestiga või vabadusekaotusega kuni kolme aastani.

(2) Keelatud või vastava loata eriluba nõudva kauba või muu väärtuse – radioaktiivse või lõhkematerjali, narkootilise, psühhotroopse aine, narkootilise või psühhotroopse aine lähteaine, mitternarkootilise ravimi või mürkaine, strateegilise kauba, tulirelva või laskemoona – salakaubaveo eest – karistatakse vabadusekaotusega ühest kuni kuue aastani.

(3) Käesoleva paragrahvi 1. ja 2. lõikes ettenähtud tegevuse eest:

- 1) ametiisiku poolt oma ametiseisundit ära kasutades või
- 2) isikute grupi poolt – karistatakse vabadusekaotusega kolmest kuni kaheksa aastani.”

§ 152³. Metallide kokkuostu, ekspordi, reekspordi või nendega kauplemise eeskirjade rikkumine

„(3) Musta või värvilise metalli või vanametalli või metallijäätmete kokkuostu, ekspordi, reekspordi või nendega kauplemise eeskirjade rikkumise eest suures ulatuses, – karistatakse vabadusekaotusega ühest kuni viie aastani.”

§ 175. Valeütlus, valearvamus või valetõlge

„(1) Kohtus või kohtueelsel uurimisel tunnistaja või kannatanu poolt teadvalt vale ütluse või eksperdi poolt teadvalt vale eksperdiarvamuse andmise eest, samuti tõlgi poolt teadvalt valesi tõlkimise eest, kui nendele isikutele oli teatavaks tehtud vastutus selle tegevuse eest, – karistatakse rahatrahvi või arestiga või vabadusekaotusega kuni ühe aastani.”

39. 1. septembril 2002 jõustunud karistusseadustiku asjaomased sätted alates 1. veebruarist 2007 kehtivas sõnastuses olid järgmised:

§ 83¹. Süüteoga saadud vara konfiskeerimine

„(1) Kohus konfiskeerib tahtliku süüteoga saadud vara, kui see kuulub otsuse või määruse tegemise ajal toimepanijale.

(2) Erandina konfiskeerib kohus käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud vara, kui see kuulub otsuse tegemise ajal kolmandale isikule ja kui:

RUMMI vs. EESTI KOHTUOTSUS

1) see on omandatud täielikult või olulises osas toimepanija arvel, kingitusena või muul viisil turuhinnast oluliselt soodsamalt või

2) kolmas isik teadis, et vara võõrandatakse talle konfiskeerimise vältimiseks.

(3) Süüteoga saadud vara võib jätta osaliselt või täielikult konfiskeerimata, kui konfiskeerimine oleks süüteo asjaolusid või isiku olukorda arvestades ebamõistlikult koormav või kui vara väärtus on vara hoiu-, võõrandamis- või hävitamiskuludega võrreldes ebaproportsionaalselt väike. Kohus võib tsiviilhagi rahuldamise eesmärgil vähendada konfiskeeritava vara suurust tsiviilhagi eseme võrra.”

§ 85. Konfiskeerimise toime

„(1) Konfiskeeritu läheb riigi omandisse või saadetakse rahvusvahelises lepingus sätestatud juhtudel tagasi.

(2) Kolmanda isiku õigused jäävad konfiskeerimisel püsima. Riik maksab kolmandale isikule hüvitist, välja arvatud käesoleva seadustiku § 83 lõigetes 3 ja 4, § 83¹ lõikes 2 ning § 83² lõikes 2 sätestatud juhtudel.”

40. 30. juunini 2004 kehtinud kriminaalmenetluse koodeksi asjaomased sätted olid sõnastatud järgmiselt:

§ 5. Kriminaalasja menetlust kõrvaldavad asjaolud

„(1) Kriminaalmenetlust ei alustata ja kriminaalmenetlus lõpetatakse:

[---]

8) isiku surma korral, välja arvatud juhul, kui menetlus kriminaalasjas on vajalik surnu rehabiliteerimiseks või teise isiku suhtes kriminaalasja uuendamiseks uute asjaolude avastamisel;”

§ 62. Asitõendi vaatlus, hoidmine ja selle suhtes muude abinõude kohaldamine

„(8) Asitõendiks tunnistatud erikonfiskeerimisele kuuluva vara ja kuriteo läbi saadud vara suhtes, mille seaduslikku valdajat ei tuvastatud, võidakse kohtuniku määrusega kohaldada erikonfiskeerimist kriminaalmenetluse käigus.

(8¹) Kohtuotsuse või kohtuniku määrusega erikonfiskeeritud vara puhul, mille seaduslikku valdajat ei tuvastatud, on hiljem tuvastatud seaduslikul valdajal erikonfiskeeritud vara realiseerimisest saadud summade eelarvest tagasinõudmise õigus pärast neist selle vara hoidmis-, edasisaatmis-, uurimis- ja realiseerimiskulude mahaarvamist. Nimetatud summad tagastab Rahandusministeerium õigustatud isiku kirjaliku avalduse alusel, millele on lisatud kohtulahendi tõestatud ärakiri.”

§ 63. Asitõendite ja erikonfiskeeritud vara suhtes kohaldatavad abinõud

„Urija ja kohtuniku määruses või kohtuotsuses näidatakse asitõendite ja erikonfiskeeritud vara suhtes kohaldatavad abinõud, kusjuures:

[---]

3) kuriteo läbi saadud vara, mille seaduslikku valdajat ei tuvastatud, antakse üle riigituludesse;

[---]

7) ülejäänud esemed ja ained, mille kuuluvus ei ole vaieldav, antakse välja nende seaduslikele valdajatele.”

41. Alates 1. juulist 2004 kehtiva kriminaalmenetluse seadustiku asjaomased sätted on sõnastatud järgmiselt:

§ 384. Määruskaebuse esitamise õigus

RUMMI vs. EESTI KOHTUOTSUS

„(1) Maakohtu määruse peale määruskaebuse esitamise õigus on kohtumenetluse pooltel, samuti menetlusvälisel isikul, kui kohtumäärusega on piiratud tema õigusi või seaduslikke huve.”

42. Asjaõigusseaduse § 90 lg 1 sätestab, et vallasasja valdaja, samuti iga varasem valdaja loetakse oma valduse ajal asja omanikuks, kuni ei ole tõendatud vastupidist. Asjaõigusseaduse § 34 lg 2 näeb ette, et valdus loetakse seaduslikuks, kuni ei ole tõendatud vastupidist.

43. Rahandusministri 29. juuli 1994. aasta määrus nr 142 „Väärismetallide, vääriskivide ja neid sisaldavate esemete kokkuostu eeskirjadest” (kehtis kuni 20. septembrini 2008) sätestas järgmist:

1. Üldmõisted

„Väärismetallide ja vääriskivide kokkuostuks loetakse kasutusel olnud väärismetallesemete, väärismetallimurru ja üksikute vääriskivide ostu füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt nende suunamiseks ümbersulatusse, ennistamisele või muuseumifondidesse.

Väärismetallideks on kuld, plaatina ja plaatinarühma metallid (pallaadium, roodium, iriidium, ruteenium, osmium).

Vääriskivideks on teemant, rubiin, smaragd, safiir.

Väärismetallide ja vääriskivide kokkuost on lubatud juriidilistele isikutele, kellele kuuluv vastuvõtupunkt on registreeritud Eesti Proovikojas ja kes omavad tegevuslitsentsi väärismetallide ja vääriskivide ning neid sisaldavate esemete ostuks.”

44. Rahandusministri 4. veebruari 2000 määrusega nr 19 muudetud rahandusministri 15. juuli 1999 määrus „Väärismetallide ja vääriskivide ning nendest valmistatud toodete sisse- ja väljaveo kord” (kehtis kuni 30. juunini 2002) sätestas järgmist:

„4. Kauba sisse- ja väljaveoga on lubatud tegeleda Eestis kehtiva korra kohaselt registreeritud juriidilisel isikul või füüsilisest isikust ettevõtjal [---]. Käesolev punkt ei laiene:

1) üksikule, mittekaubanduslikul eesmärgil üle piiri toodavale või saadetavale kaubale;

2) pärandvarale;

[---]

5. Isik peab omama Rahandusministeeriumi poolt temale väljastatud väärismetallist ja -kividest esemete või neid sisaldavate esemete valmistamise, kokkuostmise ja müümise tegevuslitsentsi.

[---]

7. Sisseveetava kaubaga peavad kaasas olema kauba päritolu ja kvaliteeti tõendavad dokumendid ning sisenemisdeklaratsioon. Kauba kvaliteeti tõendavad dokumendid on saateleht, materjalide sertifikaat, Proovikoja või tema poolt aktsepteeritud laboratooriumi vastav tõend. Kauba kvaliteeti tõendab ka proovimärgis sellel. Proovimärgise olemasolu korral ei pea kaubaga kaasas olevad dokumendid sisaldama informatsiooni kauba kvaliteedi kohta.”

B. Riigikohtu praktika

45. 30. aprilli 2013 määruses (asi nr 3-1-2-3-12) arutas Riigikohtu üldkogu asja, mis puudutas kriminaalmenetluses vara, mis väidetavalt kuulus isikule, kes ei olnud kriminaalmenetlusega seotud, konfiskeerimist. Riigikohus viitas KarS § 85 lg-le 2 ja märkis, et kui vara konfiskeeritakse isikult, kes ei olnud menetluse kaasatud ja kes oli väidetavalt vara omanik, kuid mitte konfiskeerimisotsuse adressaat, ei lõpeta konfiskeerimisotsuse jõustumine selle isiku omandiõigust, kuna sellisel juhul ei lähe omand riigile üle. Konfiskeerimise sisu seisneb asja omandi või muu õiguse üleandmises ühelt isikult (konfiskeerimisotsustuse adressaadilt) teisele isikule (riigile), mitte aga konfiskeeritava eseme üleandmises riigile, sõltumata sellest, kellele ese enne konfiskeerimist kuulus. Samuti märkis Riigikohus, et konfiskeerimisotsustuse adressaat peab üheselt mõistetavalt nähtuma kohtulahendi resolutiivosast.

46. Isik, kes väidab, et on konfiskeeritud vara tegelik omanik, kuid kes ei ole konfiskeerimisotsuse adressaat, võib oma õigused asjaõigusseaduse alusel maksma panna tsiviilmenetluses või nõuda kaotatud omandi eest hüvitist halduskohtumenetluses. Kui isik oli kriminaalmenetluses kaasatud kolmanda isiku kui võimaliku omanikuna, kuid tema omandiõiguse nõue osutus kriminaalmenetluses alusetuks, on kriminaalmenetluses tehtud otsus talle siduv ja eespool nimetatud õiguskaitsevahendid tsiviil- ja halduskohtumenetluse kujul ei oleks talle kättesaadavad.

III. ASJAKOHASED RAHVUSVAHELISED ÕIGUSAKTID

47. Euroopa Nõukogu rahapesu ning kriminaaltulu avastamise, arestimise ja konfiskeerimise konventsiooni (CETS nr 141) kohaselt võtab osalisriik õiguslikud ja muud meetmed, mis võimaldavad tal konfiskeerida kuriteovahendid ning kriminaaltulu ehk kuritegelikul teel saadud majandusliku hüve või vara kriminaaltulu väärtuses. Konventsioon jõustus Eesti suhtes 1. septembril 2000.

ÕIGUSKÜSIMUSED

I. KONVENTSIOONI ARTIKLI 6 LÕIKE 1 VÄIDETAV RIKKUMINE SEOSSES KAEBUSTEGA, MIS PUUDUTAVAD KOHTUSSE PÖÖRDUMISE VÕIMALUST JA ÕIGLAST MENETLUST

48. Kaebaja kaebas, et rikuti tema kohtusse pöördumise õigust. Sisu osas kaebas ta ka selle üle, et konfiskeerimismenetlus ei olnud õiglane. EIK vaatab kaebuse läbi konventsiooni artikli 6 lõike 1 alusel, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste [---] üle otsustamisel õigus õiglasele [---] kohtumenetlusele [---] kohtus.”

49. Riik vaidles sellele väitele vastu.

A. Vastuvõetavus

1. Poolte seisukohad

(a) Riik

50. Riik väitis, et konventsiooni artikli 6 lõige 1 ei ole vaidlustatud kriminaalmenetluse suhtes tsiviilõiguslikult kohaldatav niivõrd, kuivõrd see puudutab kaebajat. Kaebaja ei olnud selles kriminaalmenetluses osaline. Riik märkis, et esimest korda otsustas kohus kõnealuse vara küsimuse 24. märtsi 2009 määruses, mis saadeti ka kaebajale ja mida tal oli võimalik vaidlustada isikuna, kes ei olnud menetlusosaline. Selle ajani ei oldud R.-ilt ära võetud esemeid kriminaalasja raames arutatud. Riik leidis, et asjaolu, et kaebaja oli uurijale kirjutanud, ei teinud temast menetlusosalist ega toonud kaebaja puhul kaasa konventsiooni artikli 6 lõike 1 kohaldatavust kriminaalmenetluses, milles tema tsiviilõiguste üle tegelikult ei otsustatud.

51. Riik leidis, et artikli 6 lõike 1 tsiviilõiguslik kohaldatavus menetlusele alates maakohtu 24. märtsi 2009 määrusest kuni ringkonnakohtu 25. mai 2009 määruseni on küsitav. Kaebaja vaidlustas maakohtu määruse, kuid ei teinud seda nõuetekohasel ja tõhusal viisil – ta ei esitanud mingeid selgitusi ega tõendeid esemete soetamise ja omandiõiguse kohta. Seega võib väita, et artikkel 6 ei kohaldunud apellatsioonimenetlusele, kuna määruskaebusest ei nähtunud tõeline ja tõsine vaidlus.

52. Riik väitis veel, et kaebaja ei ole riigisiseseid õiguskaitsevahendeid ammendanud.

53. Esiteks ei vaidlustanud kaebaja 9. aprilli 2001 määrust kriminaalasja lõpetamise kohta R.-i suhtes. Riik juhtis tähelepanu, et kriminaalmenetlus lõpetati R.-i surma tõttu, mitte kuriteokoosseisu puudumise tõttu. Arvestades määruses sisalduvat viidet R.-i toime pandud tegudele, oleks olnud võimalik seda määrust vaidlustada ja taotleda tema rehabiliteerimist. Selle asemel aga kinnitas kaebaja järgnenud ülekuulamisel, et ta ei tea äravõetud esemete kohta midagi. Riik jõudis järeldusele, et äravõetud ained ja esemed ei olnud nende äravõtmise ajal kaebaja valduses ega omandis. Kuna 9. aprilli 2001 määruses leiti, et esemed kujutasid endast kuriteo kaudu saadud vara – mille korral omandiküsimus ei tõusetu –, ei saanud kaebajal sellele hiljem õigusi tekkida, välja arvatud juhul, kui ta oleks suutnud tõendada selle seaduslikku päritolu.

54. Teiseks ei suutnud kaebaja oma õigusi tõhusalt teostada 24. märtsi 2009 määruse kriminaalmenetluse raames vaidlustamisel. Selle kohta väitis riik, et kaebaja ei olnud konfiskeerimisotsuse adressaat ja puudusid alused tema menetlusse kaasamiseks. Samal ajal kasutas kaebaja oma kaebeõigust KrMS § 384 lg 1 alusel, kuid ei teinud seda tõhusalt. Menetluse algusest saadik J.-i kaitsjana tegutsenud L. teadis, et R.-ilt ära võetud esemete küsimuse lahendamisel tuleb kaebaja õigusi tõendada. Kuid sellest hoolimata ei esitanud ta tõendeid kaebaja õiguste kaitseks ei enne 17. märtsi 2009 määrust ega ka pärast 24. märtsi 2009 määrust. Arvestades asjaolu, et 24. märtsi 2009 määruse vaidlustamisega sekkus kaebaja esimest korda kriminaalasja, milles ta ei olnud osaline, oleks ta pidanud koos määruskaebusega esitama oma nõudeid toetavad dokumendid. Kuna ta seda ei teinud, väitis riik, et kaebaja ei ammendanud õiguskaitsevahendeid.

55. Kolmandaks oli kaebajal (ja on siiani) KarS § 85 lg 2 (varem KrMK § 62 lg 8¹) alusel võimalus esitada konfiskeeritud vara tagastamise nõue või kahjuhüvitise nõue riigi vastu

tsiviil- või halduskohtusse. Prokuratuur viitas sellele võimalusele oma vastuses 24. märtsi 2009 määruse peale esitatud määruskaebusele ja seda võimalust kinnitab ka asjakohane kohtupraktika, mille kohaselt jäävad kolmanda isiku õigused püsima ka pärast vara õigusvastast konfiskeerimist, ning sellisel juhul võib isik vara riigilt tagasi nõuda või nõuda hüvitist. Riik lisas, et väidetav omanik peab tõendama oma omandiõigust. Kuid kaebaja ei esitanud hagi tsiviilkohtusse ega kaebust KarS § 85 lg 2 alusel. Riik leidis, et hagi või halduskaebuse esitamise võimalust ei saa pidada alternatiivseks apellatsioonioiguseks, mis tuleb ammendada, vaid see on lisatagatis isikutele, kes ei ole menetlusosalised, olukorras, kus neile seaduslikult kuuluv vara on ekslikult konfiskeeritud. Seega ei saa väita, et käesolevas asjas ei pidanud kaebaja kasutama riigi väljapakutud alternatiivseid õiguskaitsevahendeid.

56. Neljandaks väitis riik, et Viru Maakohtu 24. märtsi 2009 määruse peale määruskaebust esitades oleks kaebaja võinud esitada ka nõude põhiseadusevastasuse alusel, kui ta leidis, et kaebeõigus KrMS § 384 lg 1 alusel ja määruskaebuste menetlemise kord tema õigusi piisavalt ei taganud. Sellise nõude oleks saanud esitada ka halduskohtumenetluses, kui ta oleks leidnud, et KarS § 85 lg 2 ei kaitse piisavalt tema õigusi, mille rikkumist ta väitis.

57. Riik järeldas, et kaebaja ei ole ammendanud riigisiseseid õiguskaitsevahendeid, ja palus EIK-il tunnistada kaebus sellel alusel vastuvõetamatuks.

(b) Kaebaja

58. Kaebaja leidis, et konventsiooni artikli 6 lõige 1 on konfiskeerimismenetlusele kohaldatav, kuna selles menetluses otsustati omandiõiguse üle.

59. Riigi väitele mitteammendamise kohta vastas kaebaja järgmiselt.

60. Esiteks, mis puudutab riigi väidet, et 9. aprilli 2001 määrust kriminaalmenetluse lõpetamise kohta R.-i suhtes ei vaidlustatud, siis märkis kaebaja, et R. ei saanud seda taotleda ja riik ei viidanud menetlusnormidele ega kohtupraktikale, mille alusel surnud isiku lähedane saaks taotleda kriminaalmenetluse jätkamist isiku rehabiliteerimiseks. Samuti märkis kaebaja, et kuigi kõnealuses määruses märgiti, et R. ei saanud vara muretseda, otsustas seda politsei, mitte pädev kohus. Määrus ei olnud ka piisavalt põhjendatud, R.-i vaid ühe aasta sissetuleku alusel järeldati üksnes, et tal ei olnud vahendeid selle vara hankimiseks. Kaebaja vaidles vastu ka sellele, et kui politsei teda 10. oktoobril 2001 üle kuulas, kinnitas ta, et kõnealused esemed kuulusid ta abikaasa R.-ile. Kaebaja väitis, et riik soovis tõendamiskohustuse ümber pöörata – kaebaja arvates peab riik tõendama, et tema abikaasalt ära võetud vara oli saadud ebaseaduslikult, ja kaebaja ei pea tõendama, et see oli saadud seaduslikult.

61. Teiseks ei nõustunud kaebaja riigi väitega, mille järgi ta ei olnud tõhusalt kasutanud oma õigust vaidlustada 24. märtsi 2009 määrust. Kaebaja sõnul soovis riik tõendamiskohustuse jällegi ümber pöörata ja nõuda, et kaebaja tõendaks, et kõnealune vara oli saadud seaduslikult. Ta väitis, et kuni ei ole tõendatud, et vara oli saadud kuriteo kaudu, ei ole ta kohustatud tõendama selle seaduslikku päritolu. Seda seisukohta väljendas kaebaja oma määruskaebuses – tema kaitsja väitis, et määruses ei oldud põhjendatud, miks äravõetud vara oli saadud kuriteo kaudu ja miks kohus leidis, et selle valdaja isik oli

teadmata. Tõendite esitamine seadusliku omandamise kohta oleks võinud olla asjakohane hüvitise nõudmise menetluses, kuid konfiskeerimismenetluses peab riik tõendama, et vara ei saadud seaduslikult või et kaebaja surnud abikaasa ei olnud selle omanik. Kaebajal oli mõistlik alus eeldada, et vara tagastamise küsimus lahendatakse kriminaalmenetluse käigus kooskõlas konventsiooni põhimõtetega, ilma et kaebaja peaks algatama muu menetluse.

62. Kolmandaks viitas kaebaja oma vastuses riigi väitele, et kaebaja oleks pidanud vara tagastamise nõude esitada tsiviil- või halduskohtusse, Riigikohtu 30. aprilli 2013 määrusele, milles leiti, et KarS § 85 kaitseb vara omaniku, kes ei olnud kriminaalmenetlusega seotud, õigusi. Käesolevas asjas oli kaebajal võimalik esitada taotlus ja hiljem ka määruskaebus kriminaalmenetluses, milles vara konfiskeeriti. Ta ei pidanud tõendama oma omandiõigust, kuna vara võeti ära tema elukohast ja garaazist ning see kuulus oletatavasti ta abikaasale ja hiljem pärimise teel talle endale. Kaebaja jäi endale kindlaks, et ta ei pea kasutama rohkem kui üht hüvitamisviisi.

63. Neljandaks, oma vastuses riigi väitele, et ta oleks võinud tugineda põhiseadusevastasusele, väitis kaebaja, et Eestis ei ole võimalik esitada individuaalkaebust põhiseadusevastasuse alusel ja et Riigikohus on järjekindlalt keeldunud selliseid kaebusi lahendamast.

2. EIK-i hinnang

64. Mis puudutab konventsiooni artikli 6 lõike 1 kohaldatavust, siis leiab EIK, et kaebaja surnud abikaasa vara äravõtmine ja konfiskeerimine kahjustas kaebaja, kes oli abikaasa pärija koos nende lastega, omandiõigust. Omandiõigus on konventsiooni artikli 6 lõike 1 tähenduses tsiviilõigus, kusjuures see säte on tsiviilõiguslikult kohaldatav ja kaebajal oli seega õigus taotleda oma tsiviilõigust puudutava vaidluse lahendamist kohtus. Seega tuleb riigi vastuväide rahuldamata jätta (vt näiteks *Silickienė vs. Leedu*, nr 20496/02, punktid 45–46, 10. aprill 2012, ja *Yildirim vs. Itaalia* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 38602/02, EIK 2003-IV).

65. Seoses riigi väitega mitteammendamise kohta kordab EIK, et artikli 35 eesmärk on anda konventsiooniosalistele võimalus väidetavaid rikkumisi vältida või heastada need enne, kui vastavad väited esitatakse EIK-ile (vt muu hulgas *Civet vs. Prantsusmaa* [suurkoda], nr 29340/95, punkt 41, EIK 1999-VI). Kusjuures konventsiooni artikli 35 lõiget 1 tuleb kohaldada teatud paindlikkusega ning liigsete formaalsusteta, see ei nõua üksnes, et kaebused tuleb esitada asjakohastele riigisestele kohtutele ja et kasutada tuleb tõhusaid õiguskaitsevahendeid, mis on ette nähtud juba tehtud otsuste vaidlustamiseks. Üldjuhul tuleneb sellest ka, et kaebused, mida kavatsetakse hiljem esitada EIK-ile, tuleb esitada samadele kohtutele, vähemalt sisuliselt ning kooskõlas riigisisese õiguses sätestatud vorminõuete ja tähtaegadega (vt muu hulgas *Cardot vs. Prantsusmaa*, 19. märts 1991, punkt 34, seeria A nr 200; *Elçi jt vs. Türgi*, nr 23145/93 ja 25091/94, punktid 604 ja 605, 13. november 2003; *Gäfgen vs. Saksamaa* [suurkoda], nr 22978/05, punkt 142, EIK 2010; ja hilisem *Vučković jt vs. Serbia* [suurkoda], nr 17153/11, punkt 72, 25. märts 2014).

66. EIK märgib, et käesolevas asjas esitas riik neli väidet selle kohta, et väidetavalt ei ammandanud kaebaja riigisiseseid õiguskaitsevahendeid. EIK käsitleb neid järgemööda.

67. Esiteks märgib EIK seoses väitega 9. aprilli 2001 määruse vaidlustamata jätmise kohta, et kõnealune määrus puudutas peamiselt R.-i suhtes toimunud kriminaalmenetluse lõpetamist R.-i surma tõttu. Ei saa öelda, et R.-i süü oleks selle politsei poolt tehtud otsusega olnud seaduses sätestatud korras tõendatud. Seega on küsitav, mis kasu oleks olnud sellest, kui kaebaja, R.-i lesk, oleks selle määruse vaidlustanud. Mis puudutab vara, siis otsustati määrukses, et see tuleb anda politsei hoidlasse (vt punkti 15 eespool). Samal päeval tegi politsei veel teisegi otsuse, millega tunnistati kõnealune vara kriminaalasjas tõendiks ja korrati, et seda tuleb hoida politsei hoidlas (vt punkti 16 eespool). Vastab tõele, et esimeses viidatud otsuses mainiti, et vara seaduslikku valdajat ei ole tuvastatud ja ei ole selge, kellele see kuulub. Sellest olenemata ei ole EIK veendunud, et kaebajal oli selles menetlusstaadiumis kohustus vaidlustada politsei otsus, millega kõnealuse vara saatust ei lahendatud. EIK on siinkohal võtnud arvesse riigi viidet *Silickienė* kohtuotsusele, milles EIK leidis, et arestimismääruse kohtuliku vaidlustamise võimalus on kaebaja jaoks menetluslik tagatis (vt eespool viidatud *Silickienė*, punkt 48). Kuid EIK märgib, et *Silickienė* kohtuasjas käsitleti seda küsimust asja sisu kontekstis, kusjuures Leedu riigi sarnane väide mitteammendamise kohta jäeti rahuldamata, sest uurija määratud arest oli ajutine (vt *Silickis ja Silickienė vs. Leedu* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 20496/02, 10. november 2009). EIK märgib siin veel seda, et kaebaja esitas politseile kaks päringut äravõetud vara kohta ja politsei vastas 28. mail 2001, et äravõetud esemete tagastamise otsustab juhtivametnik pärast esemete päritolu kindlakstegemist, ning 15. aprillil 2004, et asja lahendav kohtunik otsustab, kuidas tõenditega toimida. Samuti märgib EIK, et kõnealuse vara konfiskeerimine otsustati mitu aastat hiljem Viru Maakohtu 24. märtsi 2009 määrusega. Selle tõttu ei ole EIK veendunud, et politsei 9. aprilli 2001 otsus oli vara saatuse määramisel otsustava tähendusega ja leiab, et kaebajale ei saa ette heita selle vaidlustamata jätmist.

68. Teiseks seoses sellega, kas kaebaja kasutas oma õigust vaidlustada maakohtu 24. märtsi 2009 määrus, märgib EIK, et kaebaja väitis oma määruskaebuses, et maakohtu määrus ei sisaldanud põhjendusi, et sellega ei tuvastatud, et kõnealused esemed ja ained olid saadud kuriteo kaudu ja et nende seaduslikku valdajat ei tuvastatud. Ta kaebas ka, et teda ei oldud kohtus ära kuulatud ja et ta oli palunud, et asi saadetak uueks arutamiseks tagasi esimese astme kohtusse. EIK leiab, et piisab, et kaebaja need küsimused tõstataks, ja ta ei pidanud tõendama, et vara oli saadud seaduslikult. Ringkonnakohus ei jätnud küll kaebaja määruskaebust oma 25. mai 2009 määrukses rahuldamata tema väiteid toetavate tõendite puudumise tõttu, vaid pigem sellepärast, et kohus leidis, et on tuvastatud, et vara oli saadud kuriteo kaudu. Seega näib, et ringkonnakohtu määrus toetab kaebaja väidet tõendamiskohustuse – mis lasus riigil – jagamise kohta, mistõttu tuleb riigi see väide jätta rahuldamata.

69. Kolmandaks seoses riigi väitega, et kaebaja oleks võinud nõuda vara tagastamist või selle hüvitamist halduskohtu- või tsiviilkohtumenetluses, kordab EIK, et kaebajalt, kes on kasutanud nähtavasti tõhusat ja piisavat õiguskaitsevahendit, ei saa nõuda, et ta kasutaks ka muid kättesaadavaid õiguskaitsevahendeid, mis tõenäoliselt ei annaks paremat tulemust (vt näiteks *Aquilina vs. Malta* [suurkoda], nr 25642/94, punkt 39, EIK 1999-III, ja *Karakó vs. Ungari*, nr 39311/05, punkt 14, 28. aprill 2009). Riik ei ole näidanud, et kaebaja kasutatud õiguskaitsevahend ei olnud tõhus või piisav või et riigi pakutud õiguskaitsevahendid olid kaebaja jaoks selgelt kohasemad. EIK on arvestanud riigi viidet Riigikohtu 30. aprilli 2013

määrusele (vt punkte 45 ja 46 eespool) ja väidet, et kaebaja, kes ei olnud menetlusosaline, oleks pidanud nõudma hüvitist KarS § 85 lg 2 alusel halduskohtumenetluses. Kuid esiteks näib, et Riigikohtu määrus eristas olukorda, milles isik on kriminaalmenetluses kaasatud ja saab oma õigusi selles menetluses kaitsta, ja olukorda, milles isik ei ole kriminaalmenetluses kaasatud ja ei saa oma õigusi selles menetluses kaitsta. Kuna kaebaja vaidlustas maakohtu määruse kõnealuse vara konfiskeerimise kohta ja ringkonnakohus tema määruskaebust sisuliselt arutas, tundub, et kaebaja olukord sarnaneb olukorraga, milles kolmas isik on menetluses kaasatud, isegi kui talle esialgu sellist staatust ei omistatud. Teiseks märgib EIK, et Riigikohtu kõnealune määrus käsitles karistusseadustiku asjassepuutuvat regulatsiooni ja 1. juulil 2004 jõustunud uut kriminaalmenetluse seadustikku, aga käesolevas asjas tuginesid kohtud peamiselt vanale kriminaalmenetluse koodeksile, mis kehtis 30. juunini 2004. Selle tõttu leiab EIK, et Riigikohtu tõlgendus hilisemast regulatsioonist ei saa olla määrava tähtsusega nende õigusaktide, mida kohtud kaebaja asjas kohaldasid, tõlgendamisel. Seega tuleb see vastuväide rahuldamata jätta.

70. Neljandaks seoses sellega, kas kaebaja pidi sõnaselgelt tõstatama põhiseadusevastase küsimuse kriminaalmenetluses või eraldi halduskohtumenetluses, kordab EIK, et ei ole EIK-i ülesanne lahendada riigi õiguse tõlgendamist puudutavaid asju (vt muu hulgas *Nejdet Şahin ja Perihan Şahin vs. Türgi* [suurkoda], nr 13279/05, punkt 49, 20. oktoober 2011, ja *Neulinger ja Shuruk vs. Šveits* [suurkoda], nr 41615/07, punkt 100, EIK 2010), sealhulgas käesolevas asjas küsimust, kas kaebaja konventsioonijärgseid õigusi oleks saanud tagada olemasoleva menetluskorra raames või kas mõni säte oleks tulnud tunnistada põhiseadusevastaseks. EIK on hiljutises Eestiga seotud kohtuasjas leidnud, et piisab sellest, kui kaebaja tõstatab konventsiooni puudutava sisulise küsimuse riigisisises kohtus, kellel on õigus jätta omal algatusel kohaldamata põhiseadusevastased õigusnormid, kui ta leiab, et kriminaalmenetluse seadustikku ei saa tõlgendada selliselt, et oleks võimalik kaebaja taotlus rahuldada (vt *Ovsjannikov vs. Eesti*, nr 1346/12, punktid 60–62, 20. veebruar 2014). EIK-i arvates on see järeldus asjakohane ka selles kohtuasjas. Võttes arvesse asjaolu, et oma määruskaebuses ringkonnakohtule tõstatas kaebaja küsimuse seoses vara, millele tal oli õigus, väidetavalt õigustamatu konfiskeerimisega, maakohtu määruse põhjendamatusena ja sellega, et maakohus arutas asja kirjalikus menetluses kaebajat kaasamata ja ära kuulamata, leiab EIK, et riigi väide mitteammendamise kohta tuleb rahuldamata jätta.

71. EIK märgib, et kaebus ei ole selgelt põhjendamatu konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti a tähenduses. EIK märgib veel, et see ei ole vastuvõetamatu ka muudel alustel. Seetõttu tuleb kaebus tunnistada vastuvõetavaks.

B. Sisu

1. Poolte seisukohad

(a) Kaebaja

72. Kaebaja väitis, et riigisisises menetluses puudus tal tõhus juurdepääs kohtule. Ta märkis, et kuna ta oli teinud mitu järelepärimist äravõetud esemete tagasisaamise võimaluse

kohta, siis olid ametivõimud kohustatud teda otsustusprotsessi kaasama. Kuid Tartu Ringkonnakohus märkis oma 25. juuni 2009 määruses, et maakohus ei olnud kohustatud kaebajat menetlusse kaasama. Ta leidis, et kuna tal ei olnud võimalust osaleda menetluses esimeses kohtuastmes, ei olnud tal tõhusat juurdepääsu kohtule. Lisaks ei toimunud suulist kohtuistungit ja puudusid erandlikud asjaolud, mis oleksid õigustanud suulise kohtuistungi ärajätmist. Kuna kaebaja sai posti teel üksnes esimese astme kohtu määruse, pandi ta võrreldes teiste menetlusosalistega ebasoodsasse olukorda.

73. Samuti leidis kaebaja, et maakohtu 24. märtsi 2009 määrus ei olnud piisavalt põhjendatud. Tegelikult sisaldas see esemete konfiskeerimise kohta vaid üht lauset. Kaebaja oli ametivõimudele öelnud, et ta on R.-i lesk ja R.-i vara seadusjärgne pärija. Maakohus oleks pidanud vähemalt käsitlema seda, miks ta leidis, et kaebajal ei ole õigust vara tagasi nõuda. Kuid maakohtu määrus ei sisaldanud arutelu vajaduse üle võtta arvesse R.-i seadusjärgsete pärijate seaduslikke huve.

(b) Riik

74. Riik rõhutas, et omandiõiguse tõendamise ei saa põhineda pelgal avaldusel. Lisaks sisaldas kõnealune vara esemeid ja aineid, mille sellises koguses hankimiseks oli vaja eriluba, ja osa aineid oli ilmselgelt Venemaalt salakaubana toodud. Ülejäänud äravõetud esemete kohta sisaldas kaebaja määruskaebus maakohtu määruse peale vaid deklaratiivset taotlust vara tagastamiseks; sellise nõude alusel ei oleks menetluse lõpptulemus olnud kõnealuste õiguste jaoks määrava tähtsusega.

75. Kui EIK peaks leidma, et artikkel 6 on kohaldatav alates 24. märtsist 2009, olid nimetatud artikli nõuded riigi arvates täidetud. Kuigi kaebaja ei olnud kriminaalmenetluses osaline, olid süsteemis kaitseabinõud olemas, kuna kaebaja võis vaidlustada 24. märtsi 2009 konfiskeerimismääruse. Teda esindas kaitsja, kes oli osalenud menetluses algusest peale ühe süüdistatava kaitsjana ja kes oli taotlenud, et R.-i vara küsimus lahendataks M.-i ja J.-i asjast eraldi. Kuid enne kohtu 24. märtsi 2009 määrust ei olnud kaitsja esitanud mingeid tõendeid ega taotlusi, samuti ei teinud ta seda määruse peale määruskaebuse esitamisel. Riik järeldas, et Eesti võimud andsid kaebajale mõistliku ja piisava võimaluse oma huvide korralikuks kaitseks ja kaebajal puudusid takistused oma nõudeid riigisiseses kohtusse esitada.

76. Riik ei nõustunud, et kaebaja ei saanud oma õigusi kirjalikus menetluses tõhusalt kaitsta. Ta sai esitada maakohtu määruse peale määruskaebuse, kuid tema nõuded olid põhjendamatud ja tõendamata. Riik leidis, et kuna vara seaduslikku hankimist ja omandi- või pärimisõigust oleks igal juhul pidanud tõendama kirjalike tõenditega, ei oleks kohtuistungit pidamine menetlust õiglasemaks muutnud.

77. Mis puudutab maakohtu 24. märtsi 2009 määruse piisavat põhjendatust, siis leidis riik, et see küsimus ei puutu kõrgema astme määruse valguses asjasse – ringkonnakohtu 25. mai 2009 määrus seoses R.-ilt ära võetud esemetega oli piisavalt põhjalikult põhjendatud, määruses oli loetelu tõenditest, mille alusel konfiskeerimine otsustati.

78. Riik märkis ka, et pärast kriminaalmenetluses konfiskeerimisotsuse tegemist oli kaebajal võimalik pöörduda tsiviil- või halduskohtusse.

2. EIK-i hinnang

(a) Kohtusse pöördumine

79. Mis puudutab küsimust, kas kaebaja õigust kohtusse pöörduda rikuti, siis märgib EIK, et kõnealune vara konfiskeeriti Viru Maakohtu 24. märtsi 2009 määrusega. Kaebaja määruskaebuse selle määruse peale jättis Tartu Ringkonnakohus 25. mail 2009 rahuldamata. EIK on siinkohal võtnud arvesse kaebaja rõhutatud ringkonnakohtu seisukohta, et kaebaja ei olnud menetlusosaline ja maakohdul ei olnud kohustust teda menetlusse kaasata. Kuid EIK märgib, et ringkonnakohus otsustas ikkagi arutada kaebaja kaebust seoses väitega, et vara konfiskeerimine rikkus tema õigusi. EIK leiab, et nendel asjaoludel ei saa öelda, et kaebaja ei saanud kohtusse pöörduda. EIK kordab siinjuures, et ei ole EIK-i ülesanne otsustada riigisisese õiguse ja praktika üle *in abstracto*. EIK peab hoopis piirduma tema ette toodud asja konkreetsete faktide arutamisega (vt näiteks *Findlay vs. Ühendkuningriik*, 25. veebruar 1997, punkt 67, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-I; *B. ja P. vs. Ühendkuningriik*, nr 36337/97 ja 35974/97, punkt 35, EIK 2001-III; ja *Olujić vs. Horvaatia*, nr 22330/05, punkt 69, 5. veebruar 2009). Lisaks on EIK arvesse võtnud riigi väidet, mille kohaselt oleks kaebaja võinud pöörduda tsiviil- või halduskohtusse, mis oleksid endast kaebaja jaoks kujutanud lisavõimalusi oma kohtusse pöördumise õiguse teostamiseks. Ka sellel põhjusel ei saa EIK öelda, et kaebajal puudus kohtusse pöördumise võimalus.

(b) Õiglane kohtumenetlus

(i) Kaebaja kaebuse kokkuvõte

80. EIK märgib, et kaebaja kaebas sisu osas ka selle üle, et konfiskeerimismenetlus ei olnud õiglane. Ta väitis peamiselt, et ei peetud suulist kohtuistungit ja et riigisiseste kohtute määrused ei olnud piisavalt põhjendatud.

(ii) Üldpõhimõtted

81. EIK kordab, et suuline avalik kohtuistung on konventsiooni artikli 6 lõikes 1 sätestatud aluspõhimõte. Kuid sellest hoolimata ei ole kohtuistungit pidamise kohustus absoluutne. Võib esineda menetlusi, milles suuline kohtuistung ei ole nõutud, näiteks kui ei kahelda usaldusvärsuses või ei ole vaidlustatud fakte, mis tingiks kohtuistungit vajaduse, ja kohtud saavad asja lahendada õiglaselt ja mõistlikult poolte esitatud seisukohtade ja muu kirjaliku materjali alusel. EIK on selgitanud, et asjaolud, mis võivad õigustada suulise istungi pidamata jätmist, on põhimõtteliselt küsimused, mille peab lahendama pädev riigisisene kohus. Võtmetähendusega on artiklis 6 sisalduv üldine õigluse põhimõte (vt *Jussila vs. Soome* [suurkoda], nr 73053/01, punktid 40–42, EIK 2006-XIV, edasiste viidetega).

82. Nõuetekohase õigusemõistmise põhimõtet käsitleva väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad kohtulahendid olema piisavalt põhjendatud. Põhistamise kohustuse ulatus võib olenevalt lahendi olemusest varieeruda ja selle üle tuleb otsustada kohtuasja asjaolude valguses. Kuigi artikli 6 lõige 1 paneb kohtutele kohustuse oma otsust põhistada, ei tohi seda mõista kui nõuet esitada üksikasjalik selgitus iga väite kohta. Seega võib apellatsioonikohus

apellatsioonile rahuldamatult jätmisel põhimõtteliselt lihtsalt kinnitada alama astme kohtu otsuse põhjendusi (vt näiteks *García Ruiz vs. Hispaania* [suurkoda], nr 30544/96, punkt 26, EIK 1999-I, edasiste viidetega). Alama astme kohus või asutus peab omakorda esitama sellised põhjendused, mis annavad pooltele võimaluse tõhusalt kasutada mis tahes edasikaebõigust (vt *Hirvisaari vs. Soome*, nr 49684/99, punkt 30, 27. september 2001).

(iii) Põhimõtete kohaldamine käesolevas kohtuasjas

83. Käesolevas asjas märgib EIK, et Viru Maakohus viitas oma 24. märtsi 2009 määruses (vt punkti 31 eespool) sättele, mille kohaselt antakse kuriteoga saadud vara, mille seaduslikku valdajat ei ole tuvastatud, riigi omandisse. Kohus, läbi vaadanud kriminaalaja materjalid, leidis, et kõnealune vara tuli konfiskeerida ja anda üle riigituludesse. Maakohus ei täpsustanud, millistele kriminaalaja materjalidele ta otsuse tegemisel tugines või millest ta järeldas, et vara oli saadud kuriteoga või et selle seaduslikku valdajat ei tuvastatud. EIK leiab, et selline lühike põhjendus, mis lisaks sellele, et see tõstatab õiglase kohtumenetluse puudumise küsimuse, kujutab endast põhjenduse puudumist, muutis kaebaja jaoks maakohtu seisukoha tõhusa vaidlustamise sama hästi kui võimatuks. EIK märgib, et maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuses väitis kaebaja, et määrus ei ole põhjendatud ja et tema arvates ei saa kriminaalaja materjalide põhjal järeldada, et vara oli saadud kuriteoga, vaid lihtsalt seda, et see oli olnud R.-i valduses. Ta kaebas ka, et teda ei oldud kohtus ära kuulatud ja et ta oli palunud, et asi saadetakse tagasi esimese astme kohtusse uueks arutamiseks.

84. EIK märgib, et Tartu Ringkonnakohtu 25. mai 2009 määrus (vt punkti 36 eespool) sisaldab üksikasjalikumalt põhjendust võrreldes esimese astme kohtu omaga. Eelkõige viitas ringkonnakohus kahtlustustele R.-i suhtes, sealhulgas KrK § 152³ lg 3 alusel (metallide kokkuostu, ekspordi, reekspordi või nendega kauplemise eeskirjade rikkumine). Märgiti, et politsei 9. aprilli 2001 määruse järgi kriminaalmenetluse lõpetamise kohta R.-i suhtes olid väärismetallid ja väärismetalle sisaldavad ained saadud kuriteoga ja nende seaduslikku valdajat ei tuvastatud. Ringkonnakohus viitas ka konfiskeerimise taotlusele, mille politsei 25. juulil 2002 kohtule esitas ja milles nimetati tõendid, millest nähtus, et vara oli saadud kuriteoga; ringkonnakohtu järgi sisaldasid need tõendid K. ja kaebaja kui tunnistajate ütlusi. Ringkonnakohus märkis, et kaebaja oli kriminaalmenetluses tunnistajana üle kuulatud ning ta oli öelnud, et ta ei tea nende esemete päritolu ja et need oli muretsenud R. Lisaks märkis ringkonnakohus, et kaebaja ei olnud väitnud, et see vara kuulub talle või et see oli tema ja tema abikaasa ühisvara. Selle alusel järeldas ringkonnakohus, et vara oli saadud kuriteoga ja konfiskeeritud seaduslikult.

85. Seega märgib EIK, et jättes esimese astme kohtu konfiskeerimisotsuse muutmata, viitas ringkonnakohus peamiselt kahele politsei koostatud dokumendile, millest esimene sisaldas kahtlustusi R.-i suhtes ja teises taotleti vara konfiskeerimist, ning kahe tunnistaja, sealhulgas kaebaja ütlustele. EIK märgib, et ringkonnakohus viitas üksnes kahele politsei koostatud dokumendile, püüdmata hinnata nendes dokumentides nimetatud kahtlustusi või järeldusi. Mis puudutab tunnistajate ütlusi, siis K. ütlustele lihtsalt viidati, nende sisu ei mainitud. Kaebaja ütlused võeti lühidalt kokku ja sellest järeldati, et vara oli saadud kuriteoga ja et selle seaduslikku valdajat ei tuvastatud. EIK märgib siiski, et kaebaja ütluste kohaselt muretses nimetatud vara tema abikaasa, kes oli paigutanud oma raha

väärismetallidesse (vt punkti 23 eespool). Nendel asjaoludel ei saa EIK järelda, et ringkonnakohus heastas esimese astme kohtu määruse puuduliku põhjenduse.

86. Eespool toodud kaalutlustest piisab, et EIK saaks järelda, et õiglase kohtumenetluse nõudeid käesolevas asjas ei täidetud. Sellise järelduse tõttu ei pea EIK vajalikuks pikemalt arutada, kas artikli 6 lõiget 1 rikuti ka suulise kohtuistungi pidamata jätmise tõttu.

Eeltoodust tulenevalt on seega konventsiooni artikli 6 lõiget 1 rikutud.

II. KONVENTSIOONI PROTOKOLLI NR 1 ARTIKLI 1 VÄIDETAV RIKKUMINE

87. Kaebaja kaebas, et temalt võeti ära tema abikaasale kuulunud esemed, mis olid pärimise teel tema omaks saanud. Ta tugines konventsiooni protokoll nr 1 artiklile 1, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Igal füüsilisel ja juriidilisel isikul on õigus oma omandit segamatult kasutada. Kellelki ei või võtta tema omandit muidu kui avalikes huvides ja seaduses ettenähtud tingimustel ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid järgides.

Eelnenud sätted ei piira siiski mingil viisil riigi õigust vajaduse korral kehtestada seadusi vara üldistes huvides kasutamise kontrollimiseks või maksude, maksete või trahvide tasumise tagamiseks.”

88. Riik vaidles sellele väitele vastu.

A. Kaebuse vastuvõetavus ja ulatus

89. EIK märgib, et see kaebus on seotud eespool käsitletuga ja tuleb selle tõttu samuti tunnistada vastuvõetavaks.

90. Mis puudutab kaebuse ulatust, siis märgib EIK, et kaebaja õiglase hüvitise nõue ja tema sisuline nõue protokoll nr 1 artikli 1 alusel on seotud tema abikaasalt ära võetud kulla, hõbeda ja briljantidega. Seega piirdub EIK kaebuse läbivaatamisel nimetatud esemete ja ainetega ning leiab, et ei ole põhjust käsitleda muid R.-ilt ära võetud esemeid ja aineid, nagu väärismetalle sisaldavad jäätmed, haruldase mulla proovid jne.

B. Sisu

1. Poolte seisukohad

(a) Kaebaja

91. Kaebaja väitis, et kohtud ei tuginenud kõnealuse vara konfiskeerimise otsuse tegemisel avalikule huvile. Eesti kohtud ei käsitlenud seda teemat üldse. Samuti ei käsitletud riive vajalikkuse teemat.

92. Kaebaja leidis, et puuduvad tõendid, mis näitaksid, et vara oli saadud kuriteoga. Kohtute järeldust, et R. oli andnud vale eksperdiarvamuse ja pannud seeläbi toime kuriteo, ei saa loogiliselt seostada vara soetamisega. Samuti väitis ta, et kulla, hõbeda ja briljantide omamiseks ei ole luba vaja.

93. Lisaks märkis kaebaja, et kohtud tuginesid ka R.-i 2000. aasta tuludeklaratsioonile, kusjuures nad ei selgitanud, miks nad leidsid, et väärismetallid olid soetatud vaid ühe aasta vältel. R.-i kogusissetulekut ja varalist seisundit ei uuritud. Konfiskeeritud vara väärtus ei

olnud selline, mille puhul saaks pidada ebatõenäoliseks, et see vara on soetatud isiku kogu elu jooksul tehtud tööga.

94. Kaebaja väitis, et ametiasutused ei võtnud mõistlikke meetmeid vara seadusliku valdaja kindlakstegemiseks. Oleks olnud mõistlik küsitleda R.-i lähedasi, sealhulgas kaebajat. Kuid kaebajat ei olnud selles küsimuses kunagi sisuliselt ära kuulatud.

(b) Riik

95. Riik vaidles vastu, et kõnealused esemed ei olnud kunagi kaebaja valduses ega omandis – vara garaazist äravõtmise ajal ei väitnud ei R. ega kaebaja, et see oli kaebaja vara või et kaebajal oli sellele mis tahes õigusi. Kuus kuud pärast R.-i surma kohtueelses menetluses tunnistajana ütlushi andes kinnitas kaebaja ise, et ta ei tea midagi nende esemete kohta, samuti ei esitanud ta hiljem ühtegi dokumenti, mis tõendaks esemete seaduslikku päritolu või tema omandiõigust. Riik väitis, et tegemist oli ainete ja esemetega, mille sellises suures koguses valdamiseks oli vaja eriluba, ja et mõned nendest olid kahtlemata Venemaalt salakaubana toodud. 9. aprilli 2001 määruses kriminaalmenetluse lõpetamise kohta R.-i suhtes järeldati, et R.-i ametlik sissetulek ei olnud sellises suures koguses väärismetallide hankimiseks piisav.

96. Riik vaidles vastu, et kriminaaltulu – kuriteo toimepanemisega saadud vara – ja kuriteo tulemusel tekkinud vara puhul ei ole kahtlust, et põhiõigus vara omada ei laiene sellisele varale. Kuna ei esitatud ühtegi tõendit, mis kinnitaks, et R. oli need ained ja esemed soetanud seaduslikult, ei saanud kaebajal tekkida mingeid õigusi R.-ilt enne tema surma ära võtetud varale. Samuti ei saanud kaebajal olla õiguspärast ootust, et tal tekib õigus kasutada kuriteoga saadud vara. Oli väheusutav, et üle 100 kilogrammi hõbedat ja peaaegu üks kilogramm kulda oli saadud seaduslikult ilma ühegi dokumendita. Kõik vaidlusalused esemed – kuld- ja hõbeasjad ning viis briljanti – olid konkreetsed esemed, mille väärtus sõltus suuresti nende täpsest sisaldusest, mida saab kinnitada vaid kirjalikult. Seega järeldas riik, et kaebaja õigusi protokoll nr 1 artikli 1 alusel ei riivatud.

97. Kuid isegi kui oletada, et kaebaja õigusi riivati, oleks selline riive olnud kooskõlas avaliku huvi ja seaduses sätestatud tingimustega, samuti rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtetega.

98. Riik väitis, et R.-ilt ära võtetud esemete konfiskeerimise seaduslik alus oli KrK § 63 p 3, mille alusel kuulus kuriteo läbi saadud vara, mille seaduslikku valdajat ei tuvastatud, konfiskeerimisele. Samuti oli sellel seaduslik eesmärk – kuriteoga saadud vara konfiskeerimine on üldistes huvides kuritegevuse tõkestamiseks ja hoiatuseks neile, kes kaaluvad kuritegevusega tegelemist.

99. Ühtlasi juhtis riik tähelepanu sellele, et EIK-i praktika kohaselt ei ole isiku süüdimõistmine konfiskeerimise eeltingimus, konfiskeerimine on võimalik ka õigeksmõistmise või kriminaalmenetluse lõpetamise korral, kui on tuvastatud, et süüline tegu tõepoolest pandi toime. Kuritegevuse ennetamise huvides on riikidel ulatuslik kaalutusõigus ebaseaduslikult soetatud või ebaseaduslikel eesmärkidel kasutatava vara üle otsustamisel. Seega, kuigi R.-i ei oldud süüdi mõistetud ja kriminaalmenetlus oli tema surma tõttu lõpetatud, oli kuriteoga saadud vara konfiskeerimine õigustatud, kuna ei esitatud ühtegi tõendit selle seadusliku soetamise kohta. Riik rõhutas, et põhiõigus vara omada ei laiene

süüteo toimepanemise tulemusel saadud varale, mistõttu tuleb sellise vara seaduslikku soetamist tõendada. Kuna kaebaja ei esitanud oma määruskaebuses 24. märtsi 2009 määruse peale ühtegi dokumenti, mis lükkaks ümber järelduse, et vara oli saadud kuriteoga, ja tõendaks selle seaduslikku soetamist, ei olnud kohtul võimalik vara seaduslikku valdajat tuvastada.

100. Riik leidis, et selles asjas on leitud õiglane tasakaal avalike ja erahuvide vahel, eriti kui arvestada, et kaebaja ei üritanud kordagi tõendada kõnealuste esemete seaduslikku päritolu või et R.-il oli olnud piisav seaduslik sissetulek selliste esemete soetamiseks või et tõendada nende esemete omandiõigust.

2. EIK-i hinnang

(a) Üldpõhimõtted

101. EIK kordab, et konventsiooni protokoll nr 1 artikkel 1, mis sisuliselt tagab õiguse varale, koosneb kolmest selgest reeglist. Esimene reegel, mis on sätestatud esimese lõike esimeses lauses ja mis on üldise iseloomuga, kehtestab omandi segamatu kasutamise põhimõtte. Sama lõike teises lauses sisalduv teine reegel hõlmab omandi äravõtmist ja kehtestab sellele teatud tingimused. Teises lõikes sätestatud kolmas reegel tunnistab, et riikidel on muu hulgas õigus kontrollida vara üldistes huvides kasutamist. Teist ja kolmandat reeglit, mis puudutavad vara segamatu kasutamise õiguse riive konkreetseid juhtumeid, tuleb tõlgendada esimeses reeglis sätestatud üldpõhimõtte valguses (vt muu hulgas *Immobiliare Saffi vs. Itaalia* [suurkoda], nr 22774/93, punkt 44, EIK 1999-V, ja *Broniowski vs. Poola* [suurkoda], nr 31443/96, punkt 134, EIK 2004-V).

102. EIK-i järjepidev lähenemine on, et kuigi konfiskeerimine tähendab vara äravõtmist, on see ka vara kasutamise kontrollimine protokoll nr 1 artikli 1 teise lõike tähenduses (vt *Sun vs. Venemaa*, nr 31004/02, punkt 25, 5. veebruar 2009; *Riela jt vs. Itaalia* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 52439/99, 4. september 2001; *Arcuri jt vs. Itaalia* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 52024/99, 5. juuli 2001; *C.M. vs. Prantsusmaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 28078/95, 26. juuni 2001; *Air Canada vs. Ühendkuningriik*, 5. mai 1995, punkt 34, seeria A nr 316-A; ja *AGOSI vs. Ühendkuningriik*, 24. oktoober 1986, punkt 51, seeria A nr 108). EIK leiab, et sama lähenemist tuleb kasutada ka käesolevas asjas.

103. EIK leiab, et konfiskeerimine kriminaalmenetluse raames on kooskõlas ühiskonna üldiste huvidega, kuna kuritegelikul teel saadud raha või vara või kriminaaltulu eest ostetud vara konfiskeerimine on vajalik ja tõhus vahend kuritegevusega võitlemiseks (vt *Raimondo vs. Itaalia*, 22. veebruar 1994, punkt 30, seeria A nr 281-A). Seega on praeguses kontekstis konfiskeerimine kooskõlas Euroopa Nõukogu rahapesu ning kriminaaltulu avastamise, arestimise ja konfiskeerimise konventsiooni, mis nõuab, et osalisriigid sätestaksid kuriteovahendi ja kriminaaltulu konfiskeerimise raskete kuritegude puhul, eesmärkidega. Seega on kuriteoga saadud vara konfiskeerimise otsus üldistes huvides, kuna see on hoiatuseks nendele, kes kaaluvad kuriteo sooritamist, ja ühtlasi garanteerib see, et kuritegevus ei tasu ära (vt *Denisova ja Moiseyeva vs. Venemaa*, nr 16903/03, punkt 58, 1. aprill 2010, edasiste viidetega kohtuasjadele *Phillips vs. Ühendkuningriik*, nr 41087/98,

punkt 52, EIK 2001-VII, ja *Dassa Foundation jt vs. Liechtenstein* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 696/05, 10. juuli 2007).

104. Lisaks kordab EIK, et kuigi protokoll nr 1 artikli 1 teine lõige ei sisalda sõnaselgeid menetlusnõudeid, on EIK alati nõudnud, et riigisisene menetlus annaks kahjustatud isikule mõistliku võimaluse pöörduda oma asjas asjaomaste ametiasutuste poole, et tõhusalt vaidlustada meetmed, mis rikuvad tema nimetatud sättega tagatud õigusi. Selleks et hinnata, kas nimetatud tingimus on täidetud, tuleb kõikehõlmavalt vaadata kohaldatavat menetlust (vt eespool viidatud *Denisova ja Moiseyeva*, punkt 59; *Jokela vs. Soome*, nr 28856/95, punkt 45, EIK 2002-IV; ja eespool viidatud *AGOSI*, punkt 55).

(b) Põhimõtete kohaldamine käesolevas kohtuasjas

105. Käesoleva asja juurde tagasi tulles märgib EIK kohe alguses, et asjaõigusseaduse järgi loetakse vallasasja valdaja asja omanikuks, kuni ei ole tõendatud vastupidist. Valdus omakorda loetakse seaduslikuks, kuni ei ole tõendatud vastupidist (vt punkti 42 eespool). Lisaks märgib EIK, et vaidlusalune vara oli selle äravõtmise ajal R.-i valduses ja kaebaja on esitanud EIK-ile seadusjärgse pärimise tunnistuse, mille järgi ta päris ühe kolmandiku R.-i varast (vt punkti 20 eespool). Seega tuleb riigisisese õiguse kohaselt lugeda, et kaebaja päris äravõetud vara, välja arvatud juhul, kui lükatakse ümber eespool nimetatud eeldused.

106. Lisaks märgib EIK, et vara konfiskeerimisel tugines Viru Maakohus KrK § 63 punktile 3. Seega oli kõnealusel konfiskeerimisel seaduslik alus põhimõtteliselt olemas. Lisaks nõustub EIK, et kuriteoga saadud vara konfiskeerimine on kooskõlas ühiskonna üldiste huvidega (vt punkti 103 eespool). Seega vaatab EIK järgmiseks, kas seadusliku eesmärgi ja kaebaja põhiõiguste vahel leiti õiglane tasakaal ja kas olid olemas piisavad menetluslikud tagatised.

107. EIK märgib, et KrK § 63 punkti 3 alusel, millele maakohus tugines, võib kuriteoga saadud vara konfiskeerida. Võttes arvesse ka konventsiooni artikli 6 lõikes 2 sisalduvat süütuse presumptsiooni põhimõtet, märgib EIK, et käesolevas asjas ei mõistatud R.-i ega teisi kriminaalmenetluses süüdistatavaid üheski süüteos süüdi. M.-i ja J.-i küll süüdistati keelatud esemete salakaubaveo katses, kuid kriminaalmenetlus lõpetati avaliku huvi puudumise alusel, mistõttu EIK märgib, et see episood puudutas väärismetalle sisaldavaid jäätmeid, kuid ei olnud otseselt seotud muude R.-ilt ära võetud esemete ja ainetega, nagu kuld, hõbe ja briljandid. Kuigi võib mõista, et R.-i kahtlustati ka nende esemete ja ainetega seotud kuriteos KrK § 152³ lg 3 alusel (vt punkti 14 eespool), ei ole kriminaalasja toimikus mingit teavet, mis annaks EIK-ile aluse järeldada, et selle kohta – see tähendab väärismetallist valmistatud esemete rahva käest ostmise süüteo kahtlustuse kohta – viidi läbi põhjalik uurimine või kohtulik arutelu. Näib, et kõnealusel kahtlustus põhines pelgal asjaolul, et nimetatud esemed ja ained leiti R.-i elu- ja töökohast. Seega, kuna riigi kohtud ei tuvastanud ühegi kuriteo toimepanekut, ei näe EIK, kuidas sai vara konfiskeerida kui KrK § 63 punkti 3 alusel kuriteoga saadud vara. EIK märgib siinkohal ka seda, et ei ole näidatud, et selliste esemete ja ainete valdus oli iseenesest ebaseaduslik.

108. Mis puudutab küsimust, kas vara selle osa konfiskeerimine võis põhineda kaalutlusel, et vara oli saadud kriminaaltuluna, siis ei ole EIK veendunud, et oli õige, et uurimisasutus tugines R.-i 2000. aasta tuludeklaratsioonile, mille järgi ta ei oleks

eeldatavasti saanud seaduslikul teel soetada sellisel hulgal väärismetalle (vt punkti 14 eespool) ja mida hiljem täiendasid K. ütlused, mille kohaselt R. elas üle oma võimete (vt punkti 22 eespool). Siinkohal märgib EIK esiteks, et KrK § 63 p 3, millele konfiskeerimisotsus põhines, puudutab kuriteoga saadud vara, mitte kuriteo toimepanemise tulemusena soetatud vara. Lisaks ei ole kummagi selle aluse kohta näidatud, et riigi õiguses on sätestatud sellise kahtlustatava, kes kriminaalmenetluse ajal suri ja kelle suhtes menetlus sellel alusel ilma süüdimõistmiseta lõpetati, vara konfiskeerimine. Teiseks näib, et riigisisese ametivõimud ei hinnanud summasid, mida R. võis kuriteoga saada ja väärismetallidesse investeerida. Nendel asjaoludel peab EIK järelutama, et kuld- ja hõbeesemete ning briljantide konfiskeerimine oli omavoliline ja selle ulatuse määras ära tõendite mõnevõrra juhuslik äravõtmine menetluse alguses. EIK märgib, et näib, et individuaalselt ei ole hinnatud, milliseid esemeid konfiskeerida (vt võrdluseks eespool viidatud *Silickienė*, punkt 68; vt ka eespool viidatud *Phillips*, punkt 53, milles EIK nõustus, et konfiskeerimisotsuse tegemisel järgitud menetlus oli õiglane ja austas kaitseõigust). EIK kordab siinkohal, et maakohtu esialgne konfiskeerimisotsus ei sisaldanud konfiskeeritava vara loetelu. Kuigi sama kohus parandas selle vea, ei muuda see asjaolu, et esimese astme kohus konfiskeerimist ei põhjendanud. Ringkonnakohus viitas kohtuasja materjalidele, kuid ei analüüsinud tõendeid. Nendest puudustest koos menetluslike puudustega, mida artikli 6 lõike 1 alusel on juba käsitletud (vt punkte 80–86 eespool), piisab EIK-ile, et järelutada, et käesolevas asjas ei ole tagatud nõutavat õiglast tasakaalu omandiõiguse kaitse ja üldiste huvide vahel.

109. Eeltoodust tulenevalt on konventsiooni protokoll nr 1 artiklit 1 rikutud.

III. KONVENTSIOONI ARTIKLI 6 LÕIKE 1 VÄIDETAV RIKKUMINE SEOSSES MENETLUSE PIKKUST PUUDUTAVA KAEBUSEGA

110. Kaebaja kaebas ka, et menetlus, milles otsustati tema tsiviilõiguste üle, oli liiga pikk. Ta tugines konventsiooni artikli 6 lõikele 1, mille asjakohane osa on sõnastatud järgmiselt:

„Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste [---] üle otsustamisel õigus [---] kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul [---] kohtus.”

111. Riik vaidles sellele väitele vastu.

A. Poolte seisukohad

1. Kaebaja

112. Kaebaja leidis, et menetlus algas 11. märtsil 2001 ehk vara äravõtmise päeval ja kestis kuni ringkonnakohtu 25. mai 2009 määruse tegemiseni ehk kaheksa aastat, kaks kuud ja neliteist päeva. Kaebaja leidis, et asi ei olnud keeruline, mistõttu ei saa menetluse pikkust õigustada asja keerukusega.

2. Riik

113. Riik väitis, et kaebaja tsiviilõiguste üle otsustamise menetlus kestis kõige rohkem 24. märtsist kuni 25. maini 2009. See kahekuuline ajavahemik oli selgelt kooskõlas

mõistliku aja nõudega. Kriminaalmenetluse pikkus – umbes kaheksa aastat – ei mõjutanud kaebaja väidetavaid õigusi, kuna ta ei olnud menetlusosaline.

114. Samuti väitis riik, et kaebaja oleks võinud väidetavalt ebamõistlikult pika menetluse peale esitada kahju hüvitamise nõude halduskohtusse.

B. EIK-i hinnang

1. Vastuvõetavus

115. EIK leiab, et kaebaja tsiviilõiguste üle otsustamisega seotud menetlus algas 11. märtsil 2001 ehk päeval, mil kõnealune vara ära võeti. Menetlus kestis 25. maini 2009 ehk päevani, mil ringkonnakohus tegi lõpliku määruse. Seega kestis menetlus kaheksa aastat, kaks kuud ja neliteist päeva.

116. EIK märgib, et riigi väited selle kohta, et kaebaja oleks võinud seoses ebamõistlikult pika menetlusega esitada kahju hüvitamise nõude halduskohtusse, on mitmes kohtuasjas arvessevõtmata jäetud (vt *Raudsepp vs. Eesti*, nr 54191/07, punktid 62–66, 8. november 2011, ja seal viidatud kohtuasjad). Kuigi EIK on hiljem leidnud, et pärast Riigikohtu 22. märtsi 2001 otsust *Osmjorkini* kohtuasjas peab kaebaja pöörduma halduskohtusse, et menetluse pikkuse suhtes esitatava kaebuse korral oleks täidetud riigisiseste õiguskaitsevahendite ammendamise nõue (vt *Treial*, otsus vastuvõetavuse kohta, nr 32897/12, punktid 41–44, 28. jaanuar 2014), märgib ta, et käesolevas asjas esitas kaebaja kaebuse EIK-ile 22. novembril 2009 ehk enne asjassepuutuva kohtupraktika väljakujunemist. Seetõttu leiab EIK sarnaselt oma seisukohaga eespool viidatud kohtuasjas *Raudsepp*, et käesoleva kaebuse esitamise ajal puudus kaebajal tõhus õiguskaitsevahend seoses oma menetluse pikkust puudutava kaebusega (vt ka *Kiisa vs. Eesti*, nr 72999/10, punkt 61, 13. märts 2014, ja *Kiisa vs. Eesti*, nr 16587/10 ja 34304/11, punkt 52, 13. märts 2014).

117. EIK märgib, et kaebus ei ole selgelt põhjendamatu konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti a tähenduses. EIK märgib veel, et see ei ole vastuvõetamatu ka muudel alustel. Seetõttu tuleb kaebus tunnistada vastuvõetavaks.

2. Sisu

118. EIK kordab, et menetluse pikkuse mõistlikkust tuleb hinnata kohtuasja asjaolude valguses ning võttes arvesse järgmisi kriteeriume: kohtuasja keerukus, kaebaja ja asjakohaste ametivõimude tegevus ning see, mis on kaebaja jaoks kaalul (vt muu hulgas *Frydlender vs. Prantsusmaa* [suurkoda], nr 30979/96, punkt 43, EIK 2000-VII).

119. EIK leiab, et kõnealune menetlus ei olnud käesolevas asjas keeruline. Mis puudutab kaebaja tegevust, siis ei näi, nagu ta oleks põhjustanud mingeid viivitusi. Samas põhjustasid ametiasutused menetluses märkimisväärseid viivitusi, eelkõige oli viieaastane paus ajast, mil ringkonnakohus tühistas esimese astme kohtu määruse, kuni asja uuesti läbivaatamiseni esimeses kohtuastmes. Mis puudutab seda, mis oli kaebaja jaoks kaalul, siis märgib EIK, et kõnealune varanõue ei olnud iseenesest selline, mis nõuaks menetluse läbiviimisel erilist hoolsust.

RUMMI vs. EESTI KOHTUOTSUS

120. Olles läbi vaadanud EIK-ile esitatud materjalid ja võttes arvesse asjakohast EIK-i praktikat, leiab EIK, et käesolevas asjas oli menetlus ebamõistlikult pikk ega olnud kooskõlas mõistliku aja nõudega.

121. Seega on konventsiooni artikli 6 lõiget 1 menetluse pikkuse tõttu rikutud.

IV. KONVENTSIOONI ARTIKLI 13 VÄIDETAV RIKKUMINE

122. Viimaseks kaebas kaebaja, et seoses kaebusega ebamõistlikult pika menetluse kohta ei olnud tema käsutuses tõhusat õiguskaitsevahendit. Ta tugines konventsiooni artiklile 13, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Igäihel, kelle konventsioonis sätestatud õigusi ja vabadusi on rikutud, on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile riigivõimude ees ka siis, kui rikkumise pani toime ametiisik.”

123. Riik vaidles sellele väitele vastu.

A. Poolte seisukohad

124. Kaebaja väitis, et seoses kaebusega ebamõistlikult pika menetluse kohta ei olnud tema käsutuses tõhusat õiguskaitsevahendit.

125. Riik väitis, et kuna menetlus kaebaja tsiviilõiguste üle otsustamise asjas 24. märtsist 2009 kuni 25. maini 2009 oli mõistliku pikkusega, ei ole õiguskaitsevahendit puudutav küsimus asjakohane. Kaebaja oleks võinud igal juhul esitada kahju hüvitamise nõude halduskohtusse.

B. EIK-i hinnang

1. Vastuvõetavus

126. EIK märgib, et see kaebus on seotud eespool käsitletuga ja tuleb selle tõttu samuti tunnistada vastuvõetavaks.

2. Sisu

127. EIK kordab, et artikkel 13 tagab tõhusa õiguskaitsevahendi riigivõimude ees, kui artikli 6 lõikes 1 sätestatud nõuet arutada asja mõistliku aja jooksul on väidetavalt rikutud (vt *Kudla vs. Poola* [suurkoda], nr 30210/96, punkt 156, EIK 2000-XI).

128. Käesolevas asjas on EIK juba leidnud, et kaebaja käsutuses ei olnud tõhusat õiguskaitsevahendit, mida ta oleks pidanud kasutama (vt punkti 116 eespool). See järeldus kehtib ka konventsiooni artikli 13 kohta.

129. Selle tõttu leiab EIK, et käesolevas asjas on konventsiooni artiklit 13 rikutud, kuna kaebaja poolt kaebuse esitamise ajal puudus riigisiseses õiguses õiguskaitsevahend, mille abil ta oleks saanud taotleda kohtulahendit, milles oleks kinnitatud tema õigust asja arutamisele mõistliku aja jooksul, nagu on ette nähtud konventsiooni artikli 6 lõikes 1.

V. KONVENTSIOONI ARTIKLI 41 KOHALDAMINE

130. Konventsiooni artikkel 41 sätestab:

„Kui kohus leiab, et konventsiooni või selle protokolle on rikutud ja konventsiooniosalise õigus lubab ainult osalist hüvitust, võib kohus vajaduse korral määrata kahjustatud poolele õiglase hüvituse.”

A. Kahju

1. Poolte seisukohad

131. Kaebaja nõudis kaevatud konventsioonirikumiste eest varalise ja mittevaralise kahju hüvitist.

132. Mis puudutab varalist kahju, siis nõudis kaebaja hüvitist R.-i elukohast, garaažist ja töökohast ära võetud hõbeda, kulla ja briljantide eest, mis hiljem konfiskeeriti. Riigi esitatud dokumentidele (läbiotsimis- ja kontrolliraportid ning üleandmise-vastuvõtuakt, millest nähtuvad esemed ja ained, mille politsei ekspertidele andis) tuginedes väitis kaebaja, et kõnealune vara koosnes 315,6474 kilogrammist hõbedast, 0,962 kilogrammist kullast ja viiest briljandist. Kaebaja võttis oma hinnangute aluseks hinnad Londoni börsil nähtavasti 2009. aasta seisuga ja väitis, et äravõetud hõbeda väärtus on 98 324,16 eurot ja kulla väärtus 21 038,94 eurot. Briljantide koguväärtuseks hindas kaebaja 15 000 eurot. Seega oli konfiskeeritud vara koguväärtus 134 363,10 eurot.

133. Võlaõigusseaduse § 94 lõikele 1 tuginenud kaebaja sõnul tuleb eespool toodud summale kohaldada aastast intressi 7,75%, samuti hüvitist inflatsiooni eest, mis 2009. aasta mai (riigisisese menetluse lõpp) ja 2013. aasta aprilli (viimane kuu, mille kohta oli õiglase hüvitise nõude esitamise ajal info olemas) vahel oli 16,3%. Kaebaja palus kohtul korrigeerida väljamõistetud summat väljamakse tegemise ajal kehtiva ametliku intressimääraga ja inflatsiooniindeksiga ning väitis, et õiglase hüvitise nõude esitamise ajal on nelja aasta intressid ja hüvitis inflatsiooni eest kokku 210 634,17 eurot.

134. Mittevaralise kahju kohta väitis kaebaja, et ta kannatas rikkumiste tõttu stressi ja ärevuse all ning nõudis 10 000 eurot hüvitist.

135. Riik kordas, et kaebaja õigusi ei ole rikutud. Kui EIK peaks siiski leidma, et protokoll nr 1 artiklit 1 on rikutud, siis palub riik EIK-il jätta õiglase hüvitise küsimus lahendamata, et pooled saaksid omavahel kokkuleppele jõuda või esitada täiendavaid seisukohti.

136. Samal ajal esitas riik neli eksperdiarvamust, mis olid koostatud 2010. aasta aprillist juunini äravõetud väärismetallide ja briljantide kaalu, sisalduse ja hinna kohta. Riik märkis, et need eksperdiarvamused tõendasid kõnealuste ainete kaalu ja sisaldust, kuid väitis, et nimetatud arvamustes esitatud väärtused on kõrvalised ning need tuleks käesolevas olukorras ümber hinnata. Eksperdiarvamustes toodud hinnangute kohaselt oli kõnealuste ainete väärtus võrdne 141 480,93 euroga.

137. Lisaks väitis riik, et kaebaja kasutatud intressimäär ei ole kohane ega antud asjas kohaldatav, ja väitis, et korrigeeritud inflatsiooni ei tuleks samuti kohaldada.

138. Mittevaralise kahju kohta leidis riik, et kuna konventsiooni ei ole kaebaja suhtes rikutud, puudub alus hüvitise väljamõistmiseks. Kui aga rikkumine peaks tuvastatama, jätab riik mõistliku summa mittevaralise kahju hüvitisena EIK-i otsustada.

2. EIK-i hinnang

139. Võttes arvesse EIK-i käsutuses olevaid materjale, sealhulgas äravõetud ainete nimekirju ja eksperdiarvamusi nende sisalduse ja väärtuse kohta, samuti kaebaja nõudeid, leiab EIK, et tema käsutuses on piisavalt informatsiooni, et otsustada kaebajale varalise kahju eest väljamõistetava hüvitise summa. EIK märgib, et kaebaja väitel on kõnealuse vara väärtus 134 363,10 eurot ja riigi esitatud eksperdiarvamuste kohaselt 141 480,93 eurot. Võttes arvesse *ne ultra petita* põhimõtet, peab EIK kohaseks lähtuda 134 363,10 eurost kui äravõetud vara väärtusest. Lisaks märgib EIK, et seadusjärgse pärimise tunnistuse järgi päris kaebaja kolmandiku R.-i varast (vt punkti 20 eespool). Kuigi pärimistunnistuses äravõetud aineid ei mainitud, leiab EIK vastupidiste tõendite puudumisel, et kaebajal on õigus nõuda hüvitist ka konfiskeeritud vara väärtusest kolmandiku eest ehk 44 787,70 eurot.

140. Mis puudutab intressimäära ja korrigeerimist inflatsiooni alusel, siis märgib EIK, et kuigi riik vaidlustas kaebaja arvutuse, ei esitanud ta alternatiivset arvutuskäiku. EIK märgib, et ei ole EIK-i ülesanne otsustada üksikasjalikult kaebaja pakutud meetodi kooskõla üle riigi õiguse alusel kohaldatavate eeskirjadega. EIK ei arva, et kaebaja kasutatud intressimäär on ebamõistlik ja nõustub sellega. Kuid võttes arvesse, et see intressimäär on märkimisväärselt suurem kõnealuse perioodi inflatsioonimäärast, ei pea EIK kohaseks kohaldada lisaks intressile mis tahes korrigeerimist inflatsiooni alusel. Eeltoodud kaalutlustel ja ümardades ajavahemiku viimasest riigisisest kohtulahendist kuni EIK-i otsuse teatavakstegemiseni lähima täiskuuni, mõistab EIK kaebajale välja 64 456,96 eurot varalise kahju hüvitiseks, millele lisanduvad kõik kaebaja eest tasutavad maksud.

141. Käesoleva kohtuasja kõiki asjaolusid arvesse võttes leiab EIK, et kaebaja on kandnud mittevaralist kahju, mida ei saa hüvitada üksnes rikkumise tuvastamisega. Õigluse põhimõtte alusel mõistab EIK kaebaja kasuks mittevaralise kahju hüvitiseks 8500 eurot, millele lisanduvad kõik kaebaja eest tasutavad maksud.

B. Kulud

142. Kaebaja nõudis ka 5300 eurot EIK-is kantud õigusabikulude katteks.

143. Riik pidas kirja pandud töötunde ebamõistlikuks ja kohaldatavat tasu ülemääraseks. Kui aga konventsiooni rikkumine peaks tuvastatama, jätab riik mõistliku summa õigusabikulude hüvitiseks EIK-i otsustada.

144. EIK-i kohtupraktika kohaselt on kaebajal õigus kulude hüvitamisele vaid siis, kui on tõendatud, et need on ka tegelikult ja põhjendatult kantud ning mõistlikus summas. Võttes arvesse EIK-i käsutuses olevaid dokumente ja eespool toodud kriteeriume, leiab EIK käesolevas asjas, et on mõistlik määrata EIK-is kantud kulude katteks hüvitiseks summas 4000 eurot ja sellele lisanduvad võimalikud maksud.

C. Viivis

145. EIK peab kohaseks viivise määra sidumist Euroopa Keskpanga laenuintressi piirmääraga, mida suurendatakse kolme protsendipunkti võrra.

SELLEST LÄHTUDES KOHUS ÜHEHÄÄLSELT

1. *tunnistab* kaebuse vastuvõetavaks;
2. *leiab*, et konventsiooni artikli 6 lõiget 1 on rikutud ebapiisava põhjendamise tõttu konfiskeerimismenetluses;
3. *leiab*, et konventsiooni protokoll nr 1 artiklit 1 on rikutud;
4. *leiab*, et konventsiooni artikli 6 lõiget 1 on rikutud ebamõistlikult pika menetluse tõttu;
5. *leiab*, et konventsiooni artiklit 13 on rikutud;
6. *leiab* ühehäälselt,
  - (a) et vastustajariik peab kaebajale maksma kolme kuu jooksul kohtuotsuse jõustumise päevast konventsiooni artikli 44 lõike 2 kohaselt alljärgnevad summad:
    - (i) 64 456,96 eurot (kuuskümmend neli tuhat nelisada viiskümmend kuus eurot ja üheksakümmend kuus senti) ja sellele lisanduvad võimalikud maksud varalise kahju eest;
    - (ii) 8500 (kaheksa tuhat viissada) eurot ja sellele lisanduvad võimalikud maksud mittevaralise kahju eest;
    - (iii) 4000 (neli tuhat) eurot ja sellele lisanduvad võimalikud maksud kulude katteks;
  - (b) et eespool nimetatud kolmekuulise tähtaja lõpu ja tasumise vahelise aja eest tuleb eespool nimetatud summadelt maksta viivist määra järgi, mis vastab Euroopa Keskpanga laenuintressi piirmääradele, suurendatuna kolme protsendipunkti võrra;
7. *jätab* ühehäälselt rahuldamata kaebaja ülejäänud õiglase hüvitise nõude.

Koostatud inglise keeles ja tehtud teatavaks kirjalikult 15. jaanuaril 2015 kohtureeglite 77. reegli lõigete 2 ja 3 kohaselt.

Søren Nielsen
Sekretär

Isabelle Berro-Lefèvre
Esimees